

Ochrana přírody

ročník 74 číslo 1 2019

Kulérová příloha

Zprávy / Aktuality / Oznámení

První ocenění zemědělských farem v programu Pestrá krajina

AOPK ČR a Asociace soukromého zemědělství ČR uzavřely na jaře 2018 dohodu o spolupráci, jež přinesla první výsledky – společné ocenění prvních farem, které se věnují dlouhodobě péči o krajinu. Asociace byla ochrannářské veřejnosti představena již ve čtvrtém čísle r. 2018 časopisu Ochrana přírody, pouze v krátkosti připomeneme, že jde o stavovskou nevládní organizaci sdružující od roku 1998 především rodinné farmy. Má více než 8 000 členů s průměrnou výměrou obhospodařované půdy cca 90 ha.

Úzký vztah k místu zemědělského podnikání a návaznost na rodinné tradice a snaha o jejich pokračování jsou přirozeným základem k ohleduplnějšímu způsobu hospodaření, který je prospěšný přírodě a krajině, stejně jako obyvatelům venkova. Někteří zemědělci ale dělají mnohem víc, sázejí stromy a aleje, vytvářejí a obnovují meze, rybníčky a drobné památky, věnují část půdy pro biopásy, diverzifikují skladbu pěstovaných plodin a chovaných zvířat a obnovují či zakládají venkovské společenské tradice. Takové farmy jsou od roku 2018 oceňovány v programu Asociace soukromého zemědělství Pestrá krajina. Přihlášené podniky navštívila a hodnotila během léta komise složená ze zástupců ASZ a z odborníků z akademické a neziskové sféry a z AOPK ČR. Ne všichni přihlášení ocenění dostali a také mezi úspěšnými byly rozdíly, které se komise rozhodla vyjádřit formou čestného ocenění.

Výsledky prvního ročníku programu Pestrá krajina byly slavnostně vyhlášeny společně se zavedenou soutěží Asociace soukromého zemědělství ČR Farma roku 13. prosince 2018 v Divadle ABC v Praze. Zlatou medaili dostaly

Krmný biopás na pozemku statku Vodňanských ve Stranném na Českolipsku. Foto Klára Čámská

Ekumenická kaple na pozemku Kunclova mlýna v Brzině na Příbramsku. Foto Klára Čámská

Ekologické sady Ekofarma Petra Marady v Šardicích na Kyjovsku. Foto Klára Čámská

čtyři farmy: **Kuncův mlýn v Brzině** na Sedlčansku s ekologickým chovem skotu a koní, citlivě obnovenými stavbami včetně vodního katru a rybníků, výsadbami původních dřevin a s novostavbami dřevěné ekumenické kaple a dřevěného mostku. Kunclovi se věnují aktivitám pro děti v přírodě a kulturním akcím pro sousedy. **Habánský mlýn** ve Vacenovicích, kde manželé Blahuškovi chovají masné ovce a vracejí suché a větrnou erozí ohrožené krajinně přirozený ráz. Obnovují zde polní cesty s alejemi, vysazují lokální staré odrůdy ovocných dřevin i solitérní stromy a v plánu je také obnova rybníka. Kromě toho se angažují v pořádání folklorních akcí přímo ve vlastní společenské zahradě s multifunkční dřevěnou stavbou. **Statek Vodňanských** ve Stranném u Blíževčedel na Českolipsku se věnuje rostlinné výrobě a chovu masného skotu. Majitelé hospodaří na menších půdních blocích a vytvářejí biopásy s pestrou skladbou plodin a biokoridory osázené původními dřevinami. **Ekofarma Petra Marady** v Šardicích systematicky buduje v intenzivně zemědělsky využívané krajinně Kyjovska ostrůvky biodiverzity v podobě extenzivních ovocných sadů, biopásů, mokřadů, alejí, biokoridorů, zatravněných údolnic a tůní.

Dvě farmy dostaly stříbrnou medaili: **Farma rodiny Kuncovy** ve Skleném na Českomoravské vrchovině je zaměřena na chov masného skotu s travními porosty a krmnými plodinami.

Kuncovi před čtyřmi lety vybudovali ukázkový mokřad s tůněmi, který ožil mnoha druhy rostlin a živočichů, jež sem chodí pozorovat děti v rámci výukových programů. **Farma rodiny Sotonových** má několikasetletou selskou tradici v Trstěnici na Svitavsku. Sotonovi se na svých pozemcích ohrožených větrnou erozí zaměřili zejména na zakládání krajinných prvků, výsadbu stromů a keřů kolem obhospodařovaných pozemků.

Bronzové medaile obdržely dvě farmy: **Farma U lesa** hospodařící v Sudoměřicích u Bechyně, na níž se rodina Šonkových věnuje zejména chovu masné drůbeže a skotu, koní a drobného zvířectva, agroturistice a provozu sportovní stáje. Šonkovi zdařile zrekonstruovali původní usedlost a zatravnili rozsáhlé plochy orné půdy. **Farma Jiřího Mišáka** se rozkládá v okolí obce Troubky na Přerovsku, kde v rovinaté krajinně s převahou velkoplošného zemědělství zakládá na ochranu půdy a obnovu členitější krajiny větrolamy a živé ploty z japonského topolu, které postupně doplňuje o původní druhy dřevin.

Oceněným farmám gratulujeme a děkujeme za práci věnovanou péči o krajinu a udržitelnému rozvoji venkova a programu Pestrá krajina Asociace soukromého zemědělství přeje úspěšné pokračování.

Klára Čámská

Krátká zpráva o dočasném soužití dvou nových druhů pro Národní park České Švýcarsko

Přirozený příchod druhu do národního parku, zejména pak dříve vyhubeného, patří v ochraně přírody obvykle k vítaným událostem. Tak tomu je i v případě vlků, kteří na pomyslné dveře Českého Švýcarska klepali od roku 2013. Nebylo však vůbec jisté, zda se zde také trvale usadí. Přece jen se jedná o vysoce navštěvovanou oblast a ani svým reliéfem není zdejší krajina srovnatelná s Horní Lužicí (Sasko), odkud se vlci začali šířit. Trvalá přítomnost vlků na území parku však byla v roce 2017 prvně a v roce 2018 opakovaně potvrzena.

V srpnu 2018 strážní služba zaznamenala přítomnost dalšího druhu, tentokrát ve volné přírodě poněkud neobvyklého. V národním parku se objevila černobílá koza domácí. Fotografovat se nechala, odchytil nikoli. V krajině pod Vlčí horou, nedaleko Vlčího potoka, v nově potvrzeném vlčím teritoriu, se schylovalo k nerovnému boji, a tak koza díky předpokladu volného běhu přírodních procesů brzy upadla v zapomnění. Až do konce listopadu, kdy se nečekaně objevila na snímcích z fotopasti. Stejně fotopasti, která vydala za totéž období opakovaně snímky nejméně dvou vlků.

Pozoruhodnost zarezovala mediálním světem na české i německé straně území. Ani publicita nepřivedla žádného majitele. Jen občasné pozdější dotazy novinářů ohledně dalšího osudu kozy. Nebylo snadné je zodpovídat, situace nabyla schrödingerovského rozměru. Po dlouhém období ticha přijala správa parku hlášení o spatření kozy turisty během silvestrovské vycházky. Opakovaný výskyt i v sousedních saských lesích byl na dotaz potvrzen tamním revírníkem. Jeho svědectví bylo doprovázeno úvahou o napomození přírodním procesům formou výkonu myslivosti, a to zejména s ohledem na jedlové výsadby. Okruh predátorů se tedy rozšířil, a aby stresu nebylo málo, dostavilo se i vytrvalejší sněžení.

S danou situací se koza nakonec vypořádala celkem elegantně, tedy rezignací na divoký způsob života a vyhledáním lidské pomoci v osadě Kopec u Brtníků. Ochoťní majitelé drobného hospodářství poskytli krátký azyl, nyní se zvíře nachází v péči jednoho ze zaměstnanců správy národního parku. S jisto-

Koza v NP České Švýcarsko na snímku z fotopasti ze dne 18. 11. 2018. Na stejném místě fotopast zachytila vlka pětkrát během jediného měsíce. Foto Petr Paulíček

tu je možné říct, že koza ve vlčím teritoriu dokázala přežít od 21. srpna 2018 do 15. ledna 2019, tedy nejméně 148 dní. Po celou dobu se zdála být v dobré kondici, a to dokonce i v den návratu k lidem, ke kterému byla patrně donucena hlavně nepřízní počasí.

Tomáš Salov

Cena AOPK ČR udělena

Ocenění získala dne 5. 2. 2019 péče o lesy na Rožmitálsku a dlouhodobý výzkum v Jeseníkách. První z nich si z rukou ředitele AOPK ČR Františka Pelce převzali Karel Šícha a Josef Hrdina z Arcibiskupství pražského, které hospodaří v lesích na Rožmitálsku v chráněné krajinné oblasti Brdy. Předání proběhlo na konferenci Ochrana ohrožených druhů v praxi, kterou AOPK ČR pořádala společně s Českou zemědělskou univerzitou, Fakultou životního prostředí.

„Je málo hospodářů, kteří v praxi ukazují, že se v lesích dá hospodařit a zároveň tu může zůstat i prostor pro přírodu. Přírodě blízké lesní hospodaření Arcibiskupství pražského v polesí Rožmitál je ale dokladem toho, že to lze. Zdejší lesy jsou pestré, pro jejich obnovu se využívá přirozeného zmlazení, nekácejí se plošně, ale pečlivě se vybírají stromy a jejich skupiny. V lesích nalezneme na stejné ploše stromy různého stáří i druhů, což vy-

Cena AOPK ČR udělena. Foto Květa Černošáková

ré vedly k ocenění lesníků z Arcibiskupství pražského.

Manželé Zuzana a Leo Burešovi, kteří získali ocenění za svou celoživotní práci a výzkum naší přírody, zejména v Jeseníkách, je převezmou na konferenci k 50. výročí vzniku CHKO Jeseníky. Jsou autory celé řady studií, expertiz a článků, včetně knihy Vzácné a ohrožené rostliny Jeseníků, navrhovali a sami po několik desetiletí prakticky realizovali celou řadu nejrůznějších managementových zásahů nejen v Jeseníkách, ale i daleko za jejich hranicemi. Svým nadšením ovlivnili a motivovali celou řadu lidí.

Cena Agentury ochrany přírody a krajiny ČR se letos uděluje poprvé. Chce upozornit na zajímavé osobnosti či počiny, které pomáhají zlepšit stav naší přírody. V loňském roce se sešlo 21 nominací, ze kterých Rada AOPK ČR^[1] vybrala dva laureáty. Nominace pro další ročník může zaslat kdokoli do konce března^[2].

Poznámky:

^[1] Rada AOPK ČR byla ustanovena s cílem otevřít profesionální ochranu přírody veřejnosti z řad uznávaných osobností zejména z oblasti vědy, zákonodárců, veřejné správy a neziskového sektoru. Členství je čestné, bez nároku na odměnu. Seznam členů najdete na: <http://www.ochranaprirody.cz/o-aopk-cr/poradni-organy/rada-aopk-cr/>

^[2] Nominace zasílejte prosím na adresu karolina.sulova@nature.cz

více o Ceně AOPK ČR najdete na:

<http://www.ochranaprirody.cz/o-aopk-cr/cena-za-ochranu-prirody-a-krajiny/>

Na čtyři stovky lidí se dozvěděly, jak se ohrožené druhy rostlin a živočichů chrání v praxi

Dne 5. 2. 2019 to totiž bylo téma konference, kterou uspořádala AOPK ČR ve spolupráci s Fakultou životního prostředí České zemědělské univerzity. Konference se účastnili studenti, pracovníci ochrany přírody, podniků povodí, krajských, městských i obecních úřadů a další zájemci. Mnohé druhy rostlin a živočichů by bez lidské péče z naší přírody zmizely. Třeba takový hvozdík písečný český, který dnes roste na jediném místě na světě – v národním přírodním památku Kleneč nedaleko hory Říp. Z naší krajiny vymizel především kvůli změnám v hospodaření. Aby jeho semena mohla vyklíčit, potřebují obnažený písčité povrch půdy. V minulosti se pod Řípem pásly ovce a kozy a jejich kopýtka půdu narušovala tak, jak je pro klíčení hvozdíku potřeba. Součástí záchraného programu pro hvozdík je proto strhávání svrchní vrstvy půdy, pravidelné sečení a výsev semen. Za deset let se podařilo zvýšit počet trsů této vzácné rostliny z dvou stovek na patnáct set.

Na čtyři stovky lidí se dozvěděly, jak se ohrožené druhy rostlin a živočichů chrání v praxi. Foto Květa Černošáková

Záchrané programy dnes běží pro osm druhů rostlin a živočichů (hvozdík písečný český, hořeček mnohotvarý český, matizna bahenní, rdest dlouholistý, hnědásek osikový, perlorodka říční, užovka stromová, syselec obecný), další se připravují. Spočívají především v úpravách hospodaření, aby měly ohrožené druhy alespoň někde vhodné podmínky k životu. Pro vzácné druhy, jejichž výskyt může přinášet konflikty s hospodářskými aktivitami člověka, se připravují programy péče. Schváleny byly pro bobra evropského a vydra říční, dokončuje se pro vlka. Program péče o vlka vychází především ze saských zkušeností, kde jsou obdobné podmínky a kde je velmi propracovaný systém náhrad škod i práce s veřejností. Návrh zpracovala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a nyní jej finalizuje Ministerstvo životního prostředí. Jeho podoba se diskutovala se zástupci nejrůznějších zájmových skupin – například ČMMJ, Svazem chovatelů ovcí a koz, Svazem chovatelů masného skotu, Asociací soukromého zemědělství a dalšími. Program péče mimo jiné uvádí, jak postupovat v případě vzniku škod způsobených vlkem, jak se mají majitelé hospodářských zvířat chránit a s jakou pomocí státu, ať již jde o podporu zabezpečení stád, nebo výši náhrady škod, mohou počítat.

Pro ty druhy, které jsou bezprostředně ohroženy vyhynutím v určitém regionu, připravuje

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR regionální akční plány – například pro okáče skalního, okáče menšího, tetřeva hlušce nebo přesličku různobarvou.

Více na www.zachranneprogramy.cz

Karolína Šůlová

Konferencia Manažment ekosystémov v prizme nerovnovážnej perspektívy

V ekológii (najmä systémovej ekológii) sa v posledných desaťročiach uplatňuje niekoľko závažných paradigiem, zásadne ovplyvňujúcich porozumenie vzťahov človeka a prírody. Medzi ne patrí aj tzv. nerovnovážna paradigma prírodných systémov. Podľa nej ekosystémy podliehajú neustálym, často iba ťažko predvídateľným zmenám a rovnovážny stav je v nich skôr vzácný a nie je možné ho zakonzervovať. Čoraz viac prác sa sústreďuje na aspekty ekologickej zložitosti a integrity ekosystémov a ich implikácie pre strategické smerovanie spoločnosti, využívanie prírodných zdrojov i ochranu a manažment ekosystémov. Cieľom manažmentu chránených území by malo byť zabezpečenie kvalitného, spravodlivého a efektívneho spravovania a riadenia týchto území, aby dokázali lepšie reagovať nielen na aktuálne, ale aj budúce výzvy a príležitosti. Na Slovensku pritom neexistuje plán pre systematický manažment chránených území (národných i európskych kategórií).

Tieto, ale aj ďalšie aktuálne témy dominovali na vedeckej konferencii „Manažment ekosystémov v prizme nerovnovážnej perspektívy“, ktorá sa v dňoch 21. – 22. novembra 2018 konala v priestoroch Fakulty prírodných vied UMB v Banskej Bystrici. Ako podujatie v rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku ju pod záštitou dekanke FPV UMB v Banskej Bystrici Jarmily Kmeťovej zorganizovala Katedra biológie a ekológie FPV UMB v Banskej Bystrici v spolupráci s Agentúrou ochrany prírody a krajiny Českej republiky v Prahe a Štátnou ochranou prírody Slovenskej republiky v Banskej Bystrici.

Zúčastnili sa jej odborníci z univerzít, pracovísk štátnej ochrany prírody, súkromných firiem i mimovládnych organizácií na Slovensku a v Českej republike, ako aj študenti Fakulty prírodných vied UMB. Súčasťou bohatého

programu boli aj tri plenárne prednášky (Peter Sabo, Ingrid Turisová & Peter Urban: Niektoré aspekty ekologickej zložitosti a ich implikácie pre smerovanie spoločnosti, využívanie prírodných zdrojov a pre manažment ekosystémov; Juraj Švajda: Nové výzvy pre manažment chránených území; Miroslav Blaženeč, Mária Potterf, Rastislav Jakuš, Pavel Mezei & Peter Baláz: Analýza vzťahu medzi chránenými územiami s bezzásahovým režimom a rozpadom smrekových porastov v ich okolí) a 13 referátov. Záver konferencie patril workshopu, ktorý tiež potvrdil aktuálnosť riešenej problematiky. Na ňom boli sformulované tiež záverečné odporúčania konferencie, týkajúce sa manažmentu ekosystémov vo voľnej krajine a v chránených územiach. Tie boli zaslané aj ministrom životného prostredia Slovenskej republiky.

O čom hovoria záverečné odporúčania konferencie „Manažment ekosystémov v prizme nerovnovážnej perspektívy“ pre manažment ekosystémov vo voľnej krajine a v chránených územiach:

1. Vitalita každého ekosystému závisí od udržania jeho prirodzenej zložitosti, ktorej prejavom je aj biodiverzita. Aj v tzv. voľnej krajine je potrebné realizovať a podporiť také opatrenia a hospodárske postupy, ktoré vedú k vyššej diverzite biotopov, druhov a procesov.
2. Je nutné prispieť k zmierňovaniu a k adaptáciám na zmenu klímy, vychádzajúc z ekosystémového prístupu a konceptov obnovnej ekológie. K významným adaptáciám patrí aj ochrana, resp. obnova konektivity biotopov v krajine, zvýšenie dôrazu na ochranu migračných ciest a zvýšenie reziliencie ekosystémov.
3. V prípade prírodných a prírode blízkych ekosystémov treba tiež vidieť ekologickej význam prírodných narušení a vyhnúť sa takým antropogénnym post-disturbancným zásahom, ktoré ďalej rozrušujú abiotické aj biotické procesy, znižujú biodiverzitu, narušujú prirodzenú obnovu populácií, zvyšujú riziko invázií, atď.
4. Adaptácia na zmenu klímy je nutná aj v urbánnej a poľnohospodárskej krajine,

Kráľova hoľa (1 946 m. n. m.) je najvyšší vrch východnej časti Nízkych Tatier. Patrí k najnavštevovanejším vrchom celých Nízkych Tatier. Foto Peter Urban

Kamzík vrchovský tatranský (*Rupicapra rupicapra tatrica*) je endemický poddruh, ktorý žije iba na území Tatier (Slovensko, Poľsko) a Nízkych Tatier. Koncom deväťdesiatych rokov minulého storočia klesol počet kamzíkov až na hranicu dvesto kusov. Zaslouhou prijatých opatrení sa ich počty postupne opäť zvýšili až na hranicu tisíc jedincov. Foto Martin Sabo

najmä prostredníctvom udržiavania a obnovy drevinovej vegetácie (napr. líniové porasty, remízky, parky, stromoradia, atď.). Ďalej treba efektívnejšie zadržiavať a využívať vodu, obnovovať mokrade v krajine, príp. vytvárať rybníky.

5. Potrebné je zlepšiť efektívnosť a účinnosť spravovania chránených území, vrátane ich zonácie, identifikácie primárnych a sekundárnych cieľov ochrany, hrozieb a potrebných protipatrení, hodnotenia potenciálu a nedostatkov v sústave chrá-

nených území na základe vedecky podložených princípov.

6. Potrebné je zvýšiť podiel území s prísnejšou ochranou prírody a zabezpečiť, aby všetky územia, minimálne od 3. stupňa ochrany a vyššie, prešli do starostlivosti príslušných správ chránených území. Vysoký podiel CHÚ v rukách súkromných vlastníkov je neraz bariérou pre efektívnu starostlivosť o ekosystémy.

7. Vysoká zložitosť a nelinearita správania ekosystémov sťažuje jeho prognózovanie. Odpoveďou je adaptívny manažment, aplikovanie princípu predbežnej opatrnosti pri posudzovaní investičných zámerov aj rozšírenie participácie zainteresovaných subjektov v oblasti praktickej starostlivosti o ekosystémy.

8. Potrebné je lepšie prezentovať socio-ekonomické benefity plynúce z chránených území pre obyvateľov a miestne komunity. Vhodným nástrojom k tomu je aj hodnotenie ekosystémových služieb, ideálne je skombinovať bodové a finančné hodnotenie jednotlivých ekosystémov.

9. Súčasťou starostlivosti o ekosystémy má byť aj rast profesionalizácie výkonu štátnej a verejnej správy, vrátane zabezpečenia ďalšieho systematického vzdelávania pracovníkov štátnej ochrany prírody, zlepšenia komunikácie, technického vybavenia správ chránených území a nových spôsobov financovania.

10. Ochrana prírody a krajiny si tiež vyžaduje osvetu a vzdelávanie laickej verejnosti aj decíznej sféry, posilnenie komunikačnej a marketingovej stratégie ochrany prírody, podpory ekocentier v sídlach, ako aj budovaním informačných návštevných stredísk v chránených územiach.

Peter Urban a Peter Sabo

Bedřich Moldan obdržel prestižní ocenění od monackého Prince Alberta II.

Prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc., dr.h.c., je jeden z nejvýznamnějších představitelů čes-

Monacký Princ Albert II a Bedřich Moldan při převzetí Řádu Svatého Karla Boromejského 2. stupně. Foto Archiv AOPK ČR

koslovenské a české environmentální školy. Světově uznávaný odborník v oblasti analytické chemie, biogeochemie a životního prostředí svou rozsáhlou pedagogickou, publicistickou, organizační, politickou a diplomatickou činností zásadně ovlivnil hned několik generací environmentalistů a významně se podílel na nastavení soudobého systému ochrany životního prostředí v České republice.

Mezi naší environmentální veřejností je Bedřich Moldan znám velice dobře. A to ne pouze jako vědec, bývalý ministr životního prostředí, bývalý senátor, čestný předseda Českého svazu ochránců přírody, předseda vědecké rady ministra životního prostředí, předseda ZO ČSOP Pro-Africa a reprezentant mnoha dalších institucí, ale hlavně jako racionální ekolog mezinárodního formátu a diskutér schopný odhalovat klíčové body problémů. Kdo se chce o jeho životě a práci dozvědět více, může se vrátit k medailonku publikovanému v našem časopise č. 5 /2015.

Je mi potěšením, že zde mohu informovat naše čtenáře, že právě Bedřich Moldan obdržel od Jeho Suverénní Výsosti Prince Alberta II Monackého medaili Řádu svatého Karla Boromejského 2. stupně. Medaile byla předána dne 17. 12. 2018 u příležitosti monackého národního dne při oficiální ceremonii. Mezi oceněnými byli především občané Monaka.

Bedřich byl jedním z mála zahraničních medailistů a v zásadě jediným, u kterého se zúročila jeho dlouholetá práce v environmentální vědě a politice a pedagogickém působení. Uplatnil se v mnoha pozicích v mezinárodní politice, jednou z nich je členství ve vědeckém výboru nadace prince Alberta II. V této funkci posuzuje návrhy projektů na ochranu biodiverzity, zdrojů vody a zmírňování příčin a dopadů globálních změn klimatu. Projekty pomáhají především v chudých rozvojových zemích. Albertova aktivita v tomto směru je známá a velmi přínosná, proto se mu někdy přezdívá „zelený princ“.

K blahopřání k tomuto mimořádnému ocenění se připojuje i naše redakce.

František Pelc

Konference Naší přírody – biodiverzita zemědělské krajiny

Již čtvrtá konference Naší přírody se konala 28. listopadu 2018 v Olomouci. Tématem byla tentokrát biodiverzita zemědělské krajiny. Do sálu hotelu Clarion dorazilo na tři stovky účastníků.

Třináct příspěvků bylo rozděleno do čtyř bloků – biodiverzita zemědělské krajiny obecně, vinice, orná půda a trvalé travní porosty. Hodně se samozřejmě mluvilo o ptácích a o hmyzu, dvou vlajkových skupinách pro-

Zcela zaplněný sál svědčí o velkém zájmu o konferenci. Foto archiv Naše Příroda

blémů biodiverzity v zemědělské krajině, ale nechyběly ani polní plevely, sysli či půdní mikroorganismy. Nosnými tématy, prolínajícími se celou konferencí, byl jednak fakt, že zachování biodiverzity v celé její šíři není možné bez rozumného hospodaření v zemědělské krajině, neboť pouze péče o vybrané nejcennější fragmenty přírody tento globální problém nevyřeší (jak na mnoha zajímavých výzkumech dokazoval například Tomáš Kuras, působící na univerzitách v Olomouci a v Ostravě), jednak zemědělské dotace, jejichž správné či chybné nastavení považuje v současné době řada přednášejících za klíčové.

Snahou konference bylo nemluvit pouze o problémech, ale ukázat i určité příklady řešení. Proto zde zazněly zkušenosti soukromého zemědělce Petra Marady s budováním zelené infrastruktury v „zemědělské pustině“, dosavadní výsledky kampaně Sysli na vinici, motivující vinaře k ekologickému chování, Ivana Jongepierová z ČSOP Bílé Karpaty mluvila o obnově trvalých travních porostů za pomoci regionálních osiv a Radomil Holík o aktivitách na ochranu volně žijících zvířat při zních a senosečích.

Konference byla připravena redakcí časopisu Naše příroda ve spolupráci s Českým svazem ochránců přírody a za finanční podpory společnosti NET4GAS, bez níž by se nemohla uskutečnit. Záznamy všech referátů budou

vbrzku ke zhlédnutí na webových stránkách www.konference-priroda.cz.

Již nyní je možné prozradit, že pátá konference Naší přírody, opět v Olomouci koncem listopadu 2019, se bude zabývat problematikou lesů.

Jan Moravec

Na 3. března připadá Světový den planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů

Již jen letmý pohled na mezinárodní kalendář potvrzuje, jak široká je rozmanitost lidské kultury. Ostatně někteří ochranářští biologové ji vedle genů, druhů a ekosystémů považují za čtvrtou hladinu biologické rozmanitosti. Světový nebo mezinárodní den má statistika, leváci, žonglování, ženy a dívky ve vědě, poezie, objímání, odpůrci vojenské služby či spodní prádlo. Některá další data upozorňují v průběhu roku na stav, změny a vývojové trendy životního prostředí. Jmenujme v této souvislosti na prvním místě Den Země, který se slaví od roku 1971 tradičně 22. dubna a který vznikl z iniciativy amerických aktivistů. Nedlouho poté ustavila Organizace spojených národů 5. červen Světovým dnem životního prostředí: v ten den v roce 1972 začala ve švédské metropoli přelomová Konference OSN o životním prostředí člověka, vůbec první celosvětová akce věnovaná právě rozmanitým aspektům péče o životní prostředí. Na podzim, konkrétně 2. října, si připomínáme

Světový den zvířat, zaměřený především na individuální ochranu hospodářských a domácích živočichů před špatným zacházením.

Od roku 2001 najdeme v kalendáři 22. květen jako Mezinárodní den biologické rozmanitosti: tehdy se v roce 1992 v keňském Nairobi diplomaté po pěti letech usilovného vyjednávání shodli na všeobecně přijatelném textu Úmluvy o biologické rozmanitosti (CBD). Stranou nezůstaly ani některé základní typy ekosystémů (mokřady 2. únor, lesy 21. březen, oceány 8. června, hory 11. prosince) či složky životního prostředí (voda 22. března, půda 5. prosince). Již od roku 1906 patří apríl kromě nejrůznějších žertíků také Mezinárodnímu dnu ptactva. Další dny v kalendáři připomínají jednotlivé taxony nebo ekologické skupiny fauny, kupř. medvěda ledního, tygra, lva, vrabce domácího, žirafy, slony, včely medonosné, stěhovavé ptáky, orangutany nebo irbise.

I flóra a fauna mají svůj svátek

Seznam mezinárodních dnů vztahujících se k péči o přírodu a obecněji životní prostředí rozšířil nedávno další. 20. prosince 2013 totiž Valné shromáždění OSN odsouhlasilo návrh, aby se 3. březen stal Světovým dnem planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů. Mezinárodní společenství při této příležitosti vyzdvihlo, že fauna a flóra mají pro člověka nesporný společenský, hospodářský, vědecký, výchovně-vzdělávací, kulturní, etický a estetický význam. Na druhou stranu se planě rostoucí rostliny a volně žijící živočichové nezřídka stávají předmětem ilegální činnosti včetně nepovoleného obchodování s nimi. Zmiňovaný den byl vybrán záměrně: 3. března 1973 byla ve Washingtonu sjednána známá Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES), snažící se regulovat legální obchod s faunou a flórou a omezovat ilegální kšeftování s touto komoditou.

I když hromadné sdělovací prostředky v České republice nevěnují novému svátku takovou pozornost, jako je tomu v případě Dne Země nebo Mezinárodního dne mokřadů, téměř všechny se při tom dopouštějí značného omylu. Výraz *wild-life* neoznačuje divočinu nebo divokou přírodu. V britské angličtině jím máme na mysli právě planě rostoucí rostliny a volně žijící živočichy, v americké nejčastěji pouze volně žijící živočichy. Nedávno zavedené mezinárodní datum

Návrh na zařazení kozorožce kavkazského (*Capra caucasica*) do přílohy II CITES iniciovala AOPK ČR a Zoologická zahrada Olomouc a předkládala jej Evropská unie spolu s Gruzíí. Druh patří mezi oblíbená trofejová zvířata. Foto Jan Plesník

Donedávna naprosto běžný lev se v současnosti řadí k celosvětově ohroženým druhům. Jedinci z jihozápadní a středozápadní Afriky bývají tradičně řazeni k poddruhu lev konžský (*Panthera leo bleyenberghi*). Foto Jan Plesník

v kalendáři se proto týká i veverka v městském parku stejně jako porostu kopřiv u kravína.

Světový den planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů bude v roce 2019 věnován výzkumu a ochraně mořských organismů.

Defaunace je, když...

Ačkoliv nejdůležitějším činitelem zodpovědným za úbytek rostlinných a živočišných druhů na Zemi zůstává i nadále rozpad, ničení a ztráta původního prostředí, vyvolávané obvykle snahou získat nové pozemky pro ze-

mědělskou výrobu a výstavbu sídel, na mnoha místech doplňované šířením invazních nepůvodních druhů, ilegální sběr, lov nebo odchyt bezprostředně ohrožují další existenci některých druhů (Maxwell *et al.* 2016, Ducatez & Shine 2017).

V následujících řádcích budeme věnovat pozornost dlouho známému jevu – defaunaci. Spiš na okraj podotkneme, že obdobný termín *deflorace*, i když se přímo nabízí, mívá obvykle s ochranou přírody jen málo společného.

Defaunace, úbytek až ztráta volně žijících živočichů ve společenstvech v užším (synuzie) nebo širším (cenóza) smyslu, zahrnuje tři vzájemně související procesy: (1) úplné vymizení (extinkce) druhu na naší planetě, (2) vymření některých populací a zmenšení areálu příslušného druhu a (3) místní snížení početnosti druhu (Dirzo 2001, Dirzo *et al.* 2014, Young *et al.* 2016).

První varianta je jednoznačně nejznámější a je vnímána řídicími pracovníky a veřejností nejcitlivěji. Podle některých údajů představuje – alespoň u obratlovců – současná rychlost vymírání stonásobek přirozeného procesu, přičemž není nevyhnutelným důsledkem evolučního procesu, ale necitlivého působení lidské civilizace na přírodu (Pimm *et al.* 2014). Někteří odborníci mají za to, že jsme již vstoupili do šestého masového vymizení druhů, i když se ani zdaleka neblíží rozsahu pěti předcházejících hromadných extinkcí (Ceballos *et al.* 2015a, Ceballos & Ehrlich 2018), jiní tento názor popírají (Brand 2015), mj. protože předcházející data hovoří o 1 000–10 000násobku přirozeného procesu jsou s největší pravděpodobností nadhodnocená. Ačkoliv vymírání druhů, ať už vyhubení, nebo vyhynutí, si nejčastěji spojujeme se suchozemským prostředím, nejvyšší podíl vymizelých druhů najdeme ve sladkovodních ekosystémech (Collen *et al.* 2014). I přes viditelně neúplné údaje vše nasvědčuje tomu, že extinkce způsobená člověkem nastoupila v mořích ve srovnání se souší a sladkovodním prostředím později a je méně intenzivní (McCauley *et al.* 2015).

Vymírání místních populací, doprovázené obvykle zmenšením areálu daného druhu, známé kupř. u velkých býložravců (Ripple *et al.* 2015) či velkých šelem (Wolf & Ripple 2017), se netěší

tak velkému zájmu politiků, vědců i veřejnosti jako úplná extinkce taxonů, takže o něm máme k dispozici mnohem méně údajů.

Třetí, neméně důležitou složkou defaunace zůstává snižování počtu jedinců v místních populacích. I když většinu údajů o uvedené zákonitosti získali vědci monitorováním a výzkumem obratlovců, zdá se, že ani bezobratlí na tom nejsou v tomto ohledu o mnoho lépe. Ze vzorku 27 600 druhů obratlovců se podle údajů Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN) snižuje početnost u téměř každého třetího, a to i u taxonů hodnocených jako málo dotčených (LC), tedy běžných. Autoři studie se proto nerozpakují hovořit rovnou o možném úplném zničení přírody (Ceballos *et al.* 2015b, 2017). Ukazuje se, že početnost 452 druhů suchozemských bezobratlých vykazuje celkový pokles abundance od roku 1970 o plných 45 % (Dirzo *et al.* 2014). V roce 1989, kdy němečtí amatérští entomologové započali v chráněných územích s výzkumem hmyzu, rozmístili lapače i v přírodní rezervaci Obroicher Bruch na severozápadě země. Když totéž zopakovali o čtvrtstoletí později, nestačili se divit. Celková hmotnost odchyceného hmyzu za uvedenou dobu poklesla o plných 78 % (Halmann *et al.* 2017). Obdob-

ný úbytek některých hmyzích taxonů nebo funkčních skupin, kupř. opylovačů, je hlášen také z jiných částí Evropy i dalších kontinentů (UNEP-WCMC 2017, Vogel 2017, Sánchez-Bayo & Wyckhuys 2019). Malou útěchou nám může být, že mizející původní druhy často nahrazují nepůvodní organismy, někdy – byť se jedná o zlomek – se chovající jako invazní. V takovém případě hovoříme o homogenizaci bioty (Olden & Poff 2003, Olden 2008).

Dramatický pokles početnosti mnoha populací volně žijících živočichů na určité ploše ve stejné době přitom může mít kaskádovým (dominovým) efektem větší negativní dopad na fungování ekosystémů než vymření jednotlivých druhů, zvláště pokud se v prvním případě jedná o klíčové druhy – stavební kameny ekosystémů (Mace *et al.* 2014).

Úbytek některých taxonů se i nadále podceňuje

Přestože část expertů hovoří v souvislosti s mizením některých původních druhů o děsivém útoku na základy lidské civilizace (Ceballos *et al.* 2017), netěší se uvedený problém ani zdaleka obdobně přízni veřejnosti i akademické obce jako jiné globální těžkosti (Mace *et al.* 2018). Důvodem zůstává mj. sku-

tečnost, že defaunace i úbytek planě rostoucích rostlin probíhají poměrně skrytě a jen málokdy se bezprostředně dotknou většího množství lidí. Naopak mimořádné povětrnostní jevy, jako jsou povodně, období sucha nebo tornáda či hurikány, zvyšují u daňových poplatníků uvědomění o probíhajících a očekávaných změnách podnebí (McDonald *et al.* 2015), často prostřednictvím sociálních sítí (Roxburgh *et al.* 2019). Nezbyvá proto nic jiného než se železnou logikou podpořenou nezbytnou dávkou emocí se i nadále snažit získat podporu všech zainteresovaných stran. A právě k tomu by měl sloužit také 3. březen.

Jan Plesník

X. sněm ČSOP

Poslední listopadový víkend – 24.–25. 11. 2018 – se v Čáslavi konal X. Sněm Českého svazu ochránců přírody. Sněm naší největší ochranné nevládky, konající se jednou za tři roky, je vždy příležitostí podiskutovat nejen o úspěších, problémech a směřování vlastní organizace, ale i ochrany přírody a krajiny v České republice obecně. Nejinak tomu bylo i tentokrát.

V úvodním referátu připomněl předseda Čestné rady ČSOP, profesor Bedřich Moldan největší ekologické globální problémy současnosti – tedy klimatickou změnu a úbytek biodiverzity. Čímž předznamenal většinu následujících diskusí. Hodně se mluvilo o problémech zemědělské krajiny, ať již v souvislosti s dotační politikou, s možností užší spolupráce s Asociací soukromých zemědělců, s problematikou pozemkových úprav, či stále neschválené protierozní vyhlášky a další legislativy. Dalšími tématy byla ochrana přírody na komunální úrovni, zejména péče o veřejnou zeleň, která v mnoha obcích nedokázala reagovat na abnormálně suchý a horký rok, předcházení vzniku odpadů a rizika, která odpady představují pro volně žijící živočichy, či ekologická výchova a osvěta. Vášnivě diskuse se vedly na téma využívání velkých býložravců pro management krajiny. Ale čas samozřejmě zbyl i na nějaké to neformální posezení při púllitru, sklence či šálku a popovídání o věcech ochranných i neochranných, jak to k takovýmto akcím patří.

Ocenění „Příroda děkuje“ obdržely Zdeňka Pecková (na snímku), Marie Moravcová a Eva Zatloukalová. Foto Jan Moravec

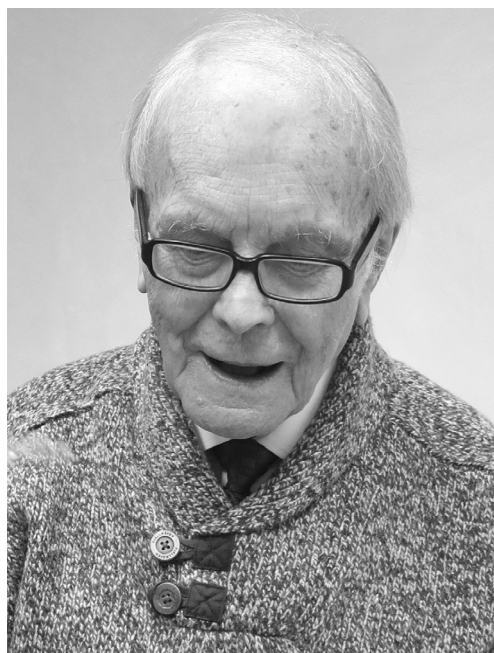
Ocenění „Příroda děkuje“ za dlouholetou práci v dobrovolné ochraně přírody obdržely Zdeňka Pecková a Marie Moravcová z Prahy a Eva Zatloukalová z Prostějova.

Předsedou a výkonným místopředsedou Českého svazu ochránců přírody byli opětovně zvoleni Libor Ambrozek a Karel Kříž.

Jan Moravec

Medailonky

90 let Jana Jeníka – vědce, pedagoga a ochránce přírody

Profesor Jan Jeník. Foto Zdeněk Patzelt

Tento článek věnujeme životu a dílu významného českého lesníka, botanika, ekologa, vysokoškolského učitele a vědeckého pracovníka, a také cestovatele, popularizátora vědy, profesora Ing. Jana Jeníka, CSc., dr. h. c., člověka dobrého a poctivého k sobě i ostatním lidem.

Jan Jeník je velkou „integrovanou“ osobností: úspěšný vědec a charismatický pedagog oboru GEOBOTANIKA s průnikem do EKOLOGIE KRAJINY; popularizátor poznatků těchto oborů, člověk s neopominutelnou pečetí LESNÍKA, jenž musí být všestranný, má-li být úspěšný. Jako vědec i vysokoškolský pedagog je od svého mládí až do svých současných

90 let příslušníkem dnes již vzácného druhu GENERALISTŮ, přetavujících dílčí poznatky do podoby smysluplných syntéz, jež jsou hybatelí vývoje každého vědního oboru, Tento syntetický přístup je rovněž východiskem pro praktické využití vědeckých poznatků, což Jan Jeník dobře ví a této skutečnosti využívá, zejména pro OCHRANU PŘÍRODY. Jan Jeník patří mezi význačné české přírodovědce, jejichž celoživotní dílo je známé v celosvětovém kontextu. Působil na mnoha světových akademických institucích a dlouhá léta reprezentoval českou a světovou vědu v programu UNESCO MaB (Man and Biosphere – Člověk a biosféra).

Prvním vyznamenáním mladého Jana Jeníka byl skautský kříž Za vlast 1939–1945, který obdržel v r. 1946 za ilegální skautské působení za války. Snad prvním domácím oceněním jeho vědecké práce byla Cena ČSAV, kterou obdržel (s kolektivem) za ekologické studie o afrických savanách (1985). V roce 1993 obdržel prestižní Cenu Sultána Qaboose, kterou UNESCO uděluje za mimořádný celoživotní přínos v ochraně životního prostředí. V roce 1994 obdržel cenu ministra ŽP za celoživotní práci v oblasti životního prostředí. Za celoživotní učitelskou a vědeckou práci jej v r. 1995 Karlova univerzita v Praze poctila Zlatou pamětní medailí. Za zásluhy ve vědě získal v r. 1997 prestižní medaili Akademie věd ČR *De scientia et humanitate optime meritis*. Cenu Josefa Vavrouška mu udělila Nadace Charty 77 v r. 2001. Za dosažené výsledky v lesnických vědách byl v r. 2005 na České zemědělské univerzitě v Praze promován jako *Doctor scientiarum honoris causa*.

Za významná ocenění Jana Jeníka je třeba považovat i jeho působení jako hostujícího profesora v Afghánistánu (1962), Ghaně a Tanzanii (1964–67), Universität für Bodenkunde ve Vídni (1988–89) i získání titulů emeritního profesora na Univerzitě Karlově a na České zemědělské univerzitě v Praze. Ale pro Jana Jeníka nejvýznamnějším oceněním jeho zásluh je důležité místo, jež zaujímá v paměti svých nespočetných studentů, žáků a spolupracovníků, na utváření jejichž odborného zaměření i žebříčku hodnot měl a má velký vliv. Ti všichni jsou hrdi na svoji příslušnost k Jeníkově vědecké škole.

Vybraná biografická data Jana Jeníka

Narozen 6. ledna 1929 v Třebomyslicích u Horažďovic, ženatý, manželka Květa a dcera Irena

1948–1952 studium lesnictví na Českém vysokém učení technickém v Praze

1952–1956 postgraduální studium na Biologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze

1956–1964 odborný asistent a později docent na Přírodovědecké fakultě UK

1962, 1964–1967 hostující profesor na univerzitách v Afghánistánu, Ghaně a Tanzanii

1967–1971 docent na Přírodovědecké fakultě UK

1971–1990 vědecký pracovník Botanického ústavu ČSAV v Průhoncích a Třeboni

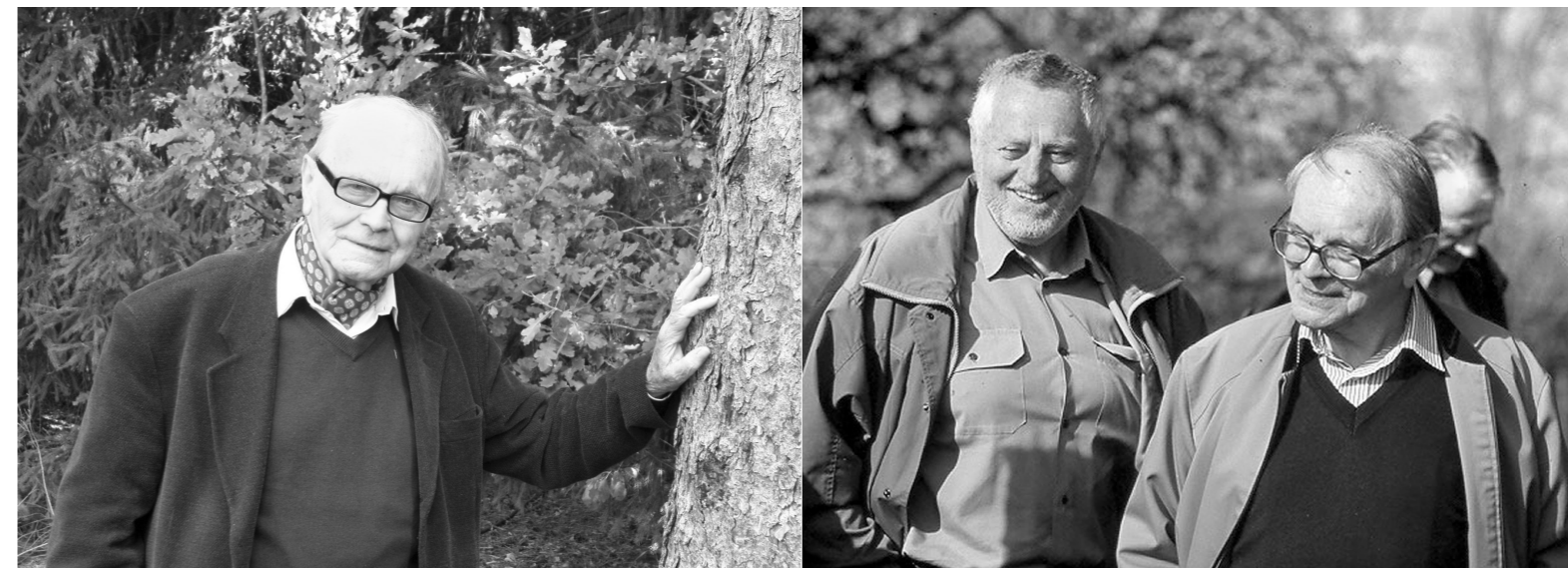
1988–1989 hostující profesor na Universität für Bodenkultur ve Vídni

1990–1994 profesor na Přírodovědecké fakultě UK, vedoucí katedry botaniky

1996–2008 vědecký pracovník Botanického ústavu AV ČR, Průhonice

2008 – emeritní profesor na Univerzitě Karlově a České zemědělské univerzitě v Praze

Jan Jeník se zabýval širokým výběrem biotů, ekosystémů a krajiny a získávané poznatky zužitkoval do svého celostního vidění a pojetí přírody, a zejména vegetace. Jeho odborný záběr sahá doslova od rovníku k arktickým končinám, od suchých savan nebo skalních stepí po mokřady včetně rašelinišť, od mořských břehů po velehory – se zvláštním důrazem na středohory, v nichž (v Krkonoších a Jesenících) vypracoval originální a nyní široce uznávanou teorii anemoroografických (A-O) systémů. Středohory se staly jeho celoživotní láskou. U rostlin, zejména dřevin, upoutaly záhy jeho pozornost často opomíjené kořenové systémy; stal se jedním ze zakladatelů jejich všestranného studia.

Jan Jeník na terase Lužnice v říjnu 2013 během natáčení filmu UNESCO o nositelích Ceny sultána Qaboose. Foto Miroslav Hátle

Jan Jeník a vlevo stojící Václav Polák během exkurze ČNK MAB na Třeboňsku v dubnu 2004. Foto Jan Ševčík

Snad staršímu z nás (J. K.) bude dovolena osobní vzpomínka. Po nuceném odchodu z Přírodovědecké fakulty UK z politických důvodů v r. 1971 našel tehdejší docent Jan Jeník azyl v Botanickém ústavu ČSAV díky velkorysosti ředitele ústavu Slavomila Hejného. Pracoval zejména v Třeboni po dalších téměř 20 let. Tehdy jsme se stali bezprostředními kolegy a postupně přáteli. Pracovali jsme na společných úkolech, zejména publikačních. Spjoval nás též zájem na důstojném zastoupení Československa a jeho výzkumu v programu UNESCO MaB (Člověk a biosféra) a jinak i naše časté soužití na terénním pra-

covišti Lužnice. Vznikla tak plodná spolupráce mezi našimi pracovními skupinami: synekologickou, kterou uvedl v život v r. 1975 právě Jan Jeník, a mojí hydrobotanickou. Od počátku se Jan Jeník ujal náročného úkolu: optimalizovat vztah mezi nároky jednak ekologickými, jednak hospodářskými, na BR (od r. 1977) a pak i CHKO (od r. 1979) Třeboňsko. Kromě jiných publikací z Třeboňska se významně podílel na třech souhrnných publikacích: O mokřadech Třeboňska. Působil ve vážené třeboňské městské komisi pro životní prostředí; ta vznikla počátkem 70. let jako snad první svého druhu v dnešní ČR. V komisi Jan Jeník řídil

zpracování podkladů k vyhlášení BR i CHKO Třeboňsko. Mezi první dva české „ekoprogramy“ patřil Jeníkem spoluredigovaný dokument „Ekologická optimalizace hospodaření na Třeboňsku“, vzniklý na základě materiálů z konference „Ekologie a ekonomika Třeboňska“, uspořádané Botanickým ústavem ČSAV v r. 1978. Ta byla inspirací pro Jeníkův scénář k filmu „Život jedné krajiny“ z r. 1982. Svůj velký pedagogický talent mohl Jan Jeník v Třeboni uplatňovat hlavně při psaní popularizačních článků a knih. Přesto i zde výrazně působil na vyrůstající generaci rostlinných ekologů, v neposlední řadě svým širokým

Jan Jeník během exkurze v NPR Červené blato v říjnu 2002. Foto archiv Správy CHKO Třeboňsko

Jan Jeník během exkurze ČNK MAB v CHKO/BR Křivoklátsko v dubnu 2007. Foto Miroslav Hátle

Potlesk ve stoje pro pana profesora Jeníka na mimořádném semináři k jeho devadesátinám.
Foto Zdeněk Patzelt

vědeckým záběrem. Dnes sotva uvěříme významu, jaký pro každého účastníka měly několikadenní kurzy tropické botaniky, které pořádal na terénní stanici Lužnice u Třeboně.

Jan Jeník se v roce 1990 vrátil na své původní působiště, Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy. Tam se stal profesorem a vedl katedru botaniky do r. 1995. I potom zde působil jako emeritní profesor, přednášel, vedl semináře a exkurze, zaváděl nové kurzy. V důchodovém věku jej také částečně znovu zaměstnal v letech 1996 až 2008 Botanický ústav AV ČR, tentokrát v Průhonících. V poslední době přednášel na České zemědělské univerzitě v Praze, kde v roce 2005 obdržel doktorát *honoris causa*.

Svobodné poměry Jana Jeníka také přivedly do organizace „velké vědy“, např. jako předsedu grémia hodnotícího činnost ústavů Akademie věd v letech 1994 až 96. Mezinárodní vědecký a odborný svět ho přivítal jako skvělého znalce nejrůznějších ekosystémů a typů vegetace. Program UNESCO MaB využíval jeho znalosti a zkušenosti v měřítku domácím i mezinárodním. Zde dlouhodobě zejména v byru řídicího výboru MaB a v mezinárodním poradním výboru pro zřizování a hodnocení stavu biosférických rezervací. Doma uvedl činnost našeho národního komitétu MaB do nových

obrátek jako jeho první polistopadový předseda (1990–98).

Ve svobodných poměrech se Janu Jeníkovi otevřely cesty do světa, částečně ve službách UNESCO/MaB, např. do Bolívie v r. 1994, i pro jiné mezinárodní vědecké programy. Např. v r. 2003 byl v Apalačských horách v USA při přípravě české účasti v mezinárodním programu dlouhodobého ekologického výzkumu. Vyjžděl do švédského NP Abisko, kde se podílel na srovnávacím výzkumu obdobných ekosystémů v Arktidě a ve středoevropských horách.

Kromě širokých přírodovědeckých znalostí, brilantního myšlení, schopnosti syntézy napříč různými obory, a umění poutavě tyto poznatky předávat, je na Janu Jeníkovi inspirující i trvalý ochranářský étos. Patří mezi „matky a otce zakladatele“ BR a CHKO Třeboňsko a dalších našich velko- i maloplošných chráněných území. Není to vždy pravidlem, aby renomovaný představitel akademické sféry měl velké pochopení i pro praktickou činnost v ochraně přírody. Mladší z autorů (M. H.) si vybavuje svoji nejstarší vzpomínku na setkání s Janem Jeníkem, která pochází z Třeboně z roku 1980. Skupina studentů PřF UK se zájmem o ochranu mokřadů potřebuje něco konzultovat v třeboňském Botanickém ústavu, Jana Jeníka

nachází v terénu, kde oblečen v bílém laboratorním pláští pomáhá s nadšením usazovat sloupek se státním znakem, označující hranici právě vzniklé CHKO Třeboňsko – území, jehož hodnoty Jan Jeník výstižně popsal, prosadil na mezinárodní úrovni a doporučil k národní ochraně. Na Třeboňsko se pan profesor při různých příležitostech vrací, např. v říjnu 2013, kdy zde malý mezinárodní štáb natáčel film o tom, jak žijí a pracují nositelé environmentální Ceny sultána Qaboose po dvaceti letech od jejího získání. Bylo to příjemné a podnětné setkání uprostřed barevné podzimní krajiny a cenná příležitost promluvit si o jejím vývoji od doby vyhlášení BR a CHKO.

Nejbližší Jeníkovu srdci byly z naší přírody Krkonoše a Jeseníky, kde po celý život nacházel podněty nejen pro svůj výzkum, ale i pro ochranu přírody těchto hor a její propagaci. Blíže o tom píše např. jeho někdejší žák Jan Štursa v časopise „Krkonoše – Jizerské hory“ (číslo 1/2019, str. 20–21). Nezapomenutelná pro mladšího z obou autorů je strhující přednáška o anemo-orografických systémech přednesená „*in situ*“ – na jednom z míst, kde byla tato teorie promyšlena a doložena. Konala se během exkurze zástupců biosférických rezervací MaB v říjnu roku 1994. Posluchači jsou usazeni na svahu krkonošského Vysokého kola, dívají se přes impozantní Labský důl na Labskou a Pančavskou louku a pan profesor popisuje svoje zdejší výzkumy v 50. a 60. letech a vysvětluje principy A-O systémů. V tu chvíli jako by sama příroda chtěla přednášejícímu pomoci ilustrovat jeho teorie. Od západu rychle postupují jako mlžná řeka cáry mraků, v tenkých proudcích se hladce přelévají přes náhorní planinu, aby se na hraně Labského dolu změnily v divoké vířivé turbulence, které se propadají do hlubiny a bičují skalnaté srázy. Na takové autentické zážitky se nedá zapomenout! Stejně jako na přátelskou ochotu Jana Jeníka kdykoli konzultovat s mladšími kolegy jejich vlastní práci a poskytnout jim inspiraci a cenné odborné rady, i kdyby to mělo být třeba v předvečer jeho odjezdu na další africkou expedici.

Přejme panu profesoru Janu Jeníkovi k jeho 90. narozeninám, které oslavil letos 6. ledna, aby se ještě dlouho těšil dobrému zdraví, nacházel stále potěšení v pokračování svojí

vědecké práce a nadále byl pro nás všechny zdrojem inspirace a poznání, ať již žijeme v Praze, v Krkonoších, na Třeboňsku, či v dalších územích, kde zanechává svoji hlubokou stopu. Jan Jeník si zaslouží náš velký vděk za celé své obsažné životní dílo.

Jan Květ a Miroslav Hátle

Tři vzpomínky na kladenského ochranáře Jiřího Studničku

Jiří Studnička. Foto z rodinného archivu

Lukáš Krinke

Dne 15. února 2019 to bude rok, co nás navždy opustil dlouholetý ochránce kladenské přírody pan Jiří Studnička. Měl jsem možnost Jirku poznat asi před 15 lety, když jsem nastoupil jako botanik do kladenského muzea. Přátel z ochranářských kruhů mě s ním velice rychle seznámili a krátce nato už mě vodil po kladenské přírodě a ukazoval nejednu zajímavost z říše rostlin. Neváhal a dovedl mě dokonce ke svému oblíbenému obrovskému trsu střešníků v jednom z údolí nedaleko Kladna, jehož existenci jinak před okolním světem úzkostlivě tajil. Při dalších setkáních mi nabídl tykání a také jsem dostal jeho vlastní originální sadu map Registrace zeleně Kladenska, o níž bude ještě řeč dále. Dodnes nepřestávám žasnout, jak kvalitní a unikátní práci tehdy v 70. letech se svými kolegy odvedl. Kladenskou přírodu měl opravdu velice rád a celý život se neúnavně bil za její ochranu. K jeho nesplněným snům z dřívějších let

Jiří Studnička (na fotografii vpravo) se spolužákem z grafiky Viktorem Lomozem v roce 1949.
Foto z archivu Jiřího Studničky

aktivního ochranáře patřilo vyhlášení rezervace v Krnčí a ve Volešce bezprostředně za okrajem Kladna. Jsem moc rád, že jsem mu v roce 2016 ještě mohl tlumočit zprávu o vyhlášení přírodní památky v tomto území.

Jiří Studnička se narodil 2. února 1930 jako druhé dítě Anežky a Antonínu Studničkovým. Od jeho starší sestry Dagmar ho dělil věkový rozdíl devíti let. Již v mládí se zajímal o botaniku, nerozlučnou dvojici tvořil s kamarádem Slávou Strakou, který se zaměřoval pro změnu na ptactvo. Svoji budoucí pracovní dráhu zahájil studiem ZOŠ grafické v Praze (dnes SPŠ grafická v Hellichově ulici). Zde se vyučil fotografem a roku 1951 se stal jedním z prvních poválečných absolventů školy, kterou tehdy řídil ing. Alois Tomasy. K jeho tehdejšímu spolužákům patřil například známý fotograf Clifford Seidling. Nově získané dovednosti Jiří Studnička krátce využil u Josefa Pelikána, který na pěší zóně v Kladně provozoval obchod s fotografickými potřebami. Záhy ovšem přešel do fotografického oddělení hutí Poldi, kde se věnoval dokumentaci provozů a fotografování zaměstnanců. Po založení rodiny změnil z finančních důvodů pracovní místo a šel jezdit buldozerem na haldu. Protože nikdy nevstoupil do strany a stupňovaly se jeho problémy s komunistickým vedoucím, musel po pěti letech opustit i tuto práci, a tak se do-

stal do dílen SONP. Dodělal si večerní školu, vyučil se zámečnickem, v roce 1964 složil kvalifikační zkoušky a dalších 30 let až do odchodu do důchodu strávil na této pozici.

Pocházel z rodiny hostinského. Někdejší hostinec havířů z blízkého dolu Bresson dodnes nese název „U Studničků“, přestože rodině nikdy nepatřil. O jeho počátcích se toho moc neví. Prvním známým hostinským byl Josef Studnička, dědeček Jiřího, který zde působil v letech 1898 až 1922 do věku 71 roků. Na jeho činnost navázal po návratu z 1. světové války Jiřího otec Antonín. Šlo jistě o významnou osobnost. Coby voják rakousko-uherské armády padl do zajetí v Rusku, stal se legionářem a z Vladivostoku se vrátil lodí přes Ameriku až roku 1920. K práci hostinského se dostal jako slepý k houslím. Ač sám nepil alkohol, jako poslední svobodný a bezdětný z 12 dětí musel po otci převzít živnost. Tu provozoval až do roku 1950, kdy hostinec převzal Sdružený komunální podnik v Kladně. Mladý Jiří ale stejně neměl chuť v hostinské činnosti svého otce pokračovat.

Dle vzpomínek pamětníků byl v osobním životě hodným, čestným a pracovitým člověkem. V roce 1954 se oženil s Růženou Kuldáskovou, se kterou měli krásné manželství a dva syny. K jeho zálibám odjakživa patřily rostliny. Na za-

Průkaz konzervátora státní ochrany přírody. Reprofoto z archivu Jiřího Studničky

hrádce svého rodinného domu vybudoval nepřehlédnutelnou skalku, o níž se celý život staral. Jeho manželka dodnes vzpomíná, jak zničili tři kárky, když na nich do základů skalky vozili kameny až od Velké Dobré, kde byly tehdy sneseny na okraj pole při hluboké orbě. Dalším jeho koníčkem bylo létání. V letech 1947 až 1956 byl členem Aeroklubu na Velké Dobré. Postupně získal pilotní zkoušky jak na větroně, tak motorová letadla. Nejvyšší metou, které dosáhl, byl výkonostní odznak Stříbrné C za plachtění na dlouhou vzdálenost. Zkušenosti s létáním se mu hodily na vojně, kde dosáhl důstojnické hodnosti a funkce leteckého meteorologa. Na konci 60. let se angažoval ve skautském hnutí. V Kladně-Rozdělově působil jako střediskový instruktor a člen 75. oddílu Junáka. Od roku 1981 byl členem Československé vědeckotechnické společnosti. K jeho koníčkům patřila také cyklistika. Měli partu devíti kamarádů, kteří se společně vydávali pěšky, ale často i na kolech za poznáním přírody bližšího i vzdálenějšího kladenského okolí.

Nejvíce se ovšem uplatňoval na poli ochrany přírody. Nejpozději v roce 1966 se zapojil do práce v Aktivu státní ochrany přírody při okresní školské a kulturní komisi ONV v Kladně, který vznikl v roce 1960 ze zájmového kroužku ochrany přírody při závodním klubu Spojených oceláren n. p. Sdružoval několik desítek amatérských milovníků příro-

meze, prameniště, mokřady, lomy a další přírodní prvky. Vše bylo očíslováno a zakresleno do map 1 : 10 000. Mapy byly doprovázeny textovou přílohou s legendou k jednotlivým prvkům. Celkem byla zmapována plocha 692 km², zpracováno 54 mapových listů a registrováno 5012 přírodních prvků. Jiří Studnička se na veškeré této činnosti podílel významnou měrou, jednak jako spoluautor metodiky, ale zejména prací odvedenou v terénu. Zpracoval 36 mapových listů, zejména ve vzdálenějších částech okresu. To obnášelo cca 9 000 km ujetých autem, zhruba 3600 nahrených kilometrů a přibližně 1400 hodin času. V této souvislosti na Jiřího Studničku vzpomíná i dlouholetá ředitelka Vlastivědného muzea ve Slaném Božena Franková. Ta se s ním a s kolegyní Ivanou Hušákovou účastnila asi čtyř pochůzek do území mezi obcemi Zlonice a Velvary. Společně tehdy prolezali přes pole a koryta potoků k jednotlivým stromům. Bylo toho strašně moc. A také se jim společně podařilo prosadit územní ochranu Slánské hory. Zmiňuje, že měla Jiřího Studničku opravdu moc ráda a velice si ho vážila.

Václav Somol
Pana Jiřího Studničku jsem poznal v době svého působení v SONP Kladno, tedy v polovině osmdesátých let. Pan Studnička byl jedním z početné skupiny kladenských konzervátorů státní ochrany přírody (tuším, že jich bylo sedm) a byl jejím hnacím motorem. Především při zpracovávání „Inventarizace a zmapování ekologických prvků okresu Kladno“. To je unikátní dílo čítající na pět tisíc objektů přírody tehdejšího kladenského okresu, každý s popisem a zákresem v mapě. K botanickým lokalitám soupis chráněných, ohrožených a regionálně významných druhů. Fantazie. Myslím, že kladenský magistrát z tohoto díla těží dodnes.

Z Kladna jsem pak odešel, ale s panem Studničkou jsme se občas potkávali na exkurzích, občas jsme podnikli společnou výpravu za kytkami. K nezapomenutelným patří výprava za krušítkem polabským do Kamenného Mostu v roce 1990 nebo za kladenskými střevičníky v roce 2001.

Později se více věnoval turistice, se skupinou kamarádů, přezdívalo se jim „rychlá rota“. A ta rota byla doopravdu rychlá. V roce 2008 jsem prořezával vrbu u hospody na náměstí v Ko-

žlanech. Pokud jste v plošině dvacet metrů vysoko, máte celkem přehled, co se dole děje. Vidím, od nádraží se kvapem blíží skupina postav, neomylně rovnou k hospodě. Ani krok nazmar. Jedna postava s mírným náskokem, to byl pan Studnička. Když probíhal pode mnou, pozdravil jsem ho jménem. Byl poněkud zmaten, odkud ten pozdrav přilétl, až na druhý pokus zjistil, že shora. No, déle se nezdržel. V hospodě mohli stihnout nejvýš dvě rychlá piva a pak honem zpátky na nádraží. Že jim to za tu štrapáci stálo.

Pan Studnička byl také nepřehlédnutelným účastníkem prvních tří ročníků semináře „Z kladenských lesů, vod a strání“ pořádaných v kladenském muzeu. Toho čtvrtého se už bohužel nedožil.

Jaroslav Obermajer – Spolupráce s kladenskými ochranáři – současné ohlednutí do minulosti

Letos v únoru se bude konat již páté pokračování kladenských seminářů k ochraně přírody, které pořádají Odbor životního prostředí Magistrátu města Kladna a Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně společně s NSEV Kladno-Čabárna a AOPK ČR – regionálním pracovištěm Střední Čechy. Tyto semináře se staly oblíbenou příležitostí k setkání ochránců přírody, přírodovědců a zájemců o dění v přírodě Kladenska a Slánska. Příspěvky, které zde zaznívají, mají vždy dobrou odbornou úroveň a často vedou i k inspirativním diskusím. Dá se říci, že tak bylo navázáno na starou tradici, kdy existovala velmi úzká spolupráce mezi Středočeským střediskem památkové péče a ochrany přírody jako jedním z předchůdců dnešní agentury a kladenským Aktívem státní ochrany přírody. Vůdčí postavou tohoto aktivu byl Jaroslav Lorenc, ornitolog a tehdejší konzervátor státní ochrany přírody. Právě dobrovolní pracovníci ochrany přírody v 70. a 80. letech minulého století pod odborným vedením pracovníků dnešního středočeského pracoviště AOPK ČR realizovali tehdejší ochranu přírody a krajiny. V kladenském okrese se jako téměř v jediném středočeském okrese podařilo provést podrobné mapování krajiny, dílo svou uceleností na svou dobu nevídané, které vznikalo přímo v terénu. Dnes si již neumíme představit například to, že mapy 1 : 10 000 byly přísně střeženým artiklem, jejich sehnání i za podpory tehdejšího okresního ná-

rodního výboru nebylo vůbec jednoduché. Nakonec se to podařilo a ochranáři vyrazili do terénu, nejprve si odladili vlastní metodiku a pak už začali zakreslovat všechny přírodní prvky v krajině a přiřazovat k nim informace o tom, jaký mají v krajině význam a jakou mají hodnotu podle stavu. Samozřejmě mezi prvními byly zmapovány ty nejcennější lokality, například asi 100 lokalit s významnými nalezišti chráněných druhů poskytl Antonín Roubal, který v Kladně žil a jinak pracoval jako vedoucí herbářů na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. K nejpreciznějším mapovatelům a znalcům flóry patřil další z konzervátorů, v loňském roce zesnulý Jiří Studnička. Bez něj by stěží bylo dílo dokončeno v takové kvalitě, že ještě dnes slouží pro práci místních orgánů ochrany přírody. Ale mapování nebylo jediným výsledkem tehdejší činnosti dobrovolné státní ochrany přírody. Velmi cennou byla tehdejší snaha o soustavný přístup k ochraně přírody a prosazování jejich principů i do ostatních odvětví. Takovým výsledkem bylo jistě vytvoření okresního Eko programu okresním národním výborem a proniknutí tak i do tehdejšího odvětví vodního a lesního hospodářství a zemědělství. I když realizace v praxi nebyla příliš valná, tak vhodnou argumentací a právě díky cílům Ekoprogramu se podařilo například zabránit zničení rákosin a mokřin u Bakovského potoka, a dokonce znovuvyсаzení již vybagrovaných vrb. Později zde bylo vyhlášeno chráněné území Hobšovický rybník. Na tuto situaci jsem si vzpomněl, když Povodí Vltavy provádělo revitalizaci Lodenického potoka u Nenačovic a na několika místech byly použity k osazení také stromy, které zde před provedením revitalizace rostly a musely být odstraněny při úpravách dřívě nevhodně prohloubeného koryta. Velmi cenná byla i tehdejší pravidelná pozorování přírody – právě Jaroslav Lorenc si vedl každodenní zápisky, kde uváděl, jaké je počasí, co kdy začíná kvést, kdy přilétají na jaře jednotlivé druhy ptáků a podobně. Jeho systematické záznamy z pozorování ptactva v přírodní rezervaci Záplavy nám při dnešním porovnání ukazují, jak klesá množství druhů i jedinců, kteří v této rezervaci žijí nebo zastavují na tazích.

Loňským odchodem Jiřího Studničky se tak uzavřela celá jedna epocha kladenské ochrany přírody. Tímto malým článkem bych chtěl poděkovat této generaci za její práci, na které je řada našeho dnešního počínání postavena.

Pro mne osobně to pak v době mých školních let byli právě oni, kdo ve mně tehdy podnítili můj celoživotní zájem o ochranu přírody.

Jaroslav Obermajer, Jaroslav Lorenc a Jiří Studnička v roce 1966

Nové právní předpisy a další dokumenty v oblasti ochrany přírody a krajiny

(přehled vybraných aktualit za období říjen 2018 – leden 2019)

Zákon č. 113/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, v platném znění, a zákon č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky, v platném znění

Cílem této poměrně rozsáhlé novely je stanovení požadavků pro snižování znečištění vod a nastavení odpovídajících ekonomických nástrojů.

Novela transponuje příslušná ustanovení směrnice 2000/60/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (byla doplněna ustanovení týkající se prioritních nebezpečných látek, upřesněna definice prioritních látek, zavedena dvoufázovost hodnocení možnosti zhoršení či nedosažení dobrého stavu záměrem dotčeného vodního útvaru). Ke klíčovým změnám došlo zejména v souvislosti s úpravou odpadních vod (jejich definice, zneškodňování, změna povolování u odpadních vod z odlehčovacích komor jednotné kanalizace, specifikace odborné způsobilosti pro rozборы odpadních vod, zpřesnění požadavku na užívání bezodtokových jímek k akumulaci odpadních vod a požadavků na zneškodňování obsahu jímky); a dále v souvislosti s úpravou poplatků (přenesení správy poplatků z ČIŽP na SFŽP, změny v zpoplatnění subjektů, zánik povinnosti hradit zálohy **na poplatek za vypouštění odpadních vod do vod povrchových a zálohy na poplatek za odebrané množství podzemní vody**). Novela rovněž rozšiřuje povinnost opatřit si vodoprávní souhlas ke geologickým pracím spojeným se zásahem do pozemku, jejichž cílem je následné využití průzkumného díla na stavbu k jímání podzemní vody nebo pro vrty pro využívání energetického potenciálu podzemních vod. *Účinnost od 1. 1. 2019*

Zákon č. 285/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění zákona č. 173/2018 Sb., a zákon č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, v platném znění

Dle nové právní úpravy lze příkazem na místě uložit jenom pokutu, nikoliv již napomenutí. Pokutu lze uložit za podmínky, že k vyřízení přestupku nepostačí domluva.

Novela tedy explicitně zakotvuje možnost užívat domluvu při řešení přestupků na hranici společenské škodlivosti a představuje tak návrat k předchozí úpravě účinné do 30. června 2017. Vypuštění možnosti uložit napomenutí příkazem na místě je reakcí na zvýšenou administrativní zátěž správních orgánů, které si musely vedle příkazových bloků na pokuty opatřit také příkazy na místě, kterými je ukládáno napomenutí.

Účinnost 1. 1. 2019

Vyhláška č. 328/2018 Sb., o postupu pro určování znečištění odpadních vod, provádění odečtů množství znečištění a měření objemu vypouštěných odpadních vod do vod povrchových, v platném znění

Vyhláška nahrazuje a ruší vyhlášku č. 125/2004 Sb., kterou se stanoví vzor poplatkového hlášení a vzor poplatkového přiznání pro účely výpočtu poplatku za odebrané množství podzemní vody; a vyhlášku č. 123/2012 Sb., o poplatcích za vypouštění odpadních vod do vod povrchových, jelikož v zákoně č. 254/2001 Sb., vodní zákon, v platném znění (dále jen „vodní zákon“) došlo k vypuštění zmocňovacích ustanovení ke zrušovaným předpisům. Vyhláška a zrušované předpisy se obsahově zcela nekryjí, neboť úprava obsažena ve zrušovaných předpisech byla částečně přesunuta přímo do vodního zákona.

Požadavek majetkové a personální nezávislosti kontrolní laboratoře či měřicí skupiny na znečišťovateli, jehož zdroj znečištění kontrolují, a zákaz kontrolní laboratoře působit v postavení oprávněné laboratoře pro kontrolovaný zdroj (§ 3 zrušené vyhlášky č. 123/2012 Sb.), nejsou věcně řešeny ani ve vyhlášce, ani ve vodním zákoně, neboť vodní zákon již

1 / 2019 Ochrana přírody

neobsahuje odpovídající zmocňovací ustanovení. Tyto požadavky však budou aplikovány Státním fondem životního prostředí, jakožto správcem poplatku, při výběru kontrolních laboratoří.

Účinnost od 1. 1. 2019

Vyhláška č. 296/2018 Sb., kterou se mění vyhláška č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích, v platném znění

Dle slov důvodové zprávy by měla nová úprava přispět ke spravedlivějšímu a přesnějšímu stanovení výše náhrady za skutečně vzniklé škody způsobené vlastníkům lesa. Návrh vyhlášky, který byl již připravován několik let, primárně modifikuje číselné údaje v přílohách, aby se vypočtená výše náhrady škody blížila skutečné újmě na lesích.

K dalším změnám dochází například v souvislosti s určením výše škody způsobené na lesních porostech imisemi (tu lze dle této vyhlášky určit pouze u imisí, pro které je stanoven imisní limit vyhlášený pro ochranu ekosystémů a vegetace podle přílohy č. 1 bod 2 zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění; zároveň lze výši této škody určit pouze za kalendářní rok, ve kterém byl na daném území překročen imisní limit pro konkrétní znečišťující látku); uplatněním škody ze snížení produkce lesního porostu (ta se neuplatní, pokud ke snížení produkce lesního porostu došlo v důsledku záměny dřevin vyvolané působením imisí); či koeficientem pro výpočet škody ze snížení přírůstu lesního porostu v důsledku emisí, který se již nebude diferencovat dle pásem ohrožení imisemi.

Změny plynoucí z nové právní úpravy budou promítnuty také do aplikace „Forestman“ určené ke kontrole výpočtu výše náhrady újmy za ztížené lesní hospodaření.

Účinnost od 1. 1. 2019

Vyhláška č. 298/2018 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů, v platném znění

Vyhláška, která nahrazuje vyhlášku č. 89/1996 Sb. s identickým názvem, přináší změny

s podstatným dopadem na zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a vymezení hospodářských souborů.

Tyto se týkají procesu tvorby a obsahové náplně oblastních plánů; vymezení hospodářských souborů a k nim doporučených parametrů (obmýtí, obnovní doby, minimální procento melioračních a zpevňujících dřevin, a to včetně výběru dřevin, které jsou mezi ně zařazeny); pravidel členění typologického systému, jeho vedení a správy. Přílohy vyhlášky upravují vytyčení hranic jednotlivých přírodních lesních oblastí; vymezení cílových hospodářských souborů; základní hospodářská doporučení podle hospodářských souborů pro odvození závazných ustanovení maximální celkové výše těžeb; přehled souborů lesních typů ČR; a také postup odvození označení hospodářských souborů.

K přiblížení problematiky této vyhlášky je pro další číslo časopisu připravován podrobnější článek.

Účinnost 1. 1. 2019

Nařízení vlády č. 245/2018 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 30/2014 Sb., o stanovení závazných pravidel poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích a na vybrané myslivecké činnosti, v platném znění

Další legislativní oblastí, která doznala řady změn, je poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích. Změny se zejména týkají časového rozmezí podávání žádosti o poskytnutí finančního příspěvku; snížení administrativní zátěže žadatele; rozšíření podpory některých přípravných dřevin, melioračních a zpevňujících dřevin; a dále podpory drobné zvěře ve volné krajině, přezimovacích obůrek vybraných druhů spárkaté zvěře, či snižování stavů prasete divokého a kormorána velkého.

Účinnost 1. 11. 2018

Vyhláška č. 227/2018 Sb., o charakteristice bonitovaných půdně ekologických jednotek a postupu pro jejich vedení a aktualizaci, v platném znění

Nová vyhláška, která ruší stejnojmennou vyhlášku z roku 1998 a na ní navazující novelizaci, upřesňuje pojem aktualizace bonitovaných půdně ekologických jednotek (dále jen

„BPEJ“) a její mapové podklady; minimalizuje obsah dokumentace celostátní databáze BPEJ; doplňuje termíny k úkonům Státního pozemkového úřadu a provádí úpravy příloh v souladu s Metodikou BPEJ.

Účinnost 1. 1. 2019

Vyhláška č. 281/2018 Sb., kterou se mění vyhláška č. 429/2009 Sb., o stanovení náležitostí plánu pro nakládání s těžebním odpadem včetně hodnocení jeho vlastností a některých dalších podrobností k provedení zákona o nakládání s těžebním odpadem, v platném znění

Novela specifikuje náležitosti plánu pro nakládání s těžebním odpadem (jak pro případ jeho ukládání na úložné místo, tak i mimo něj) a také náležitosti plánu pro odebírání těžebního odpadu. Doplněny jsou také náležitosti obsahu informace o geochemickém chování těžebního odpadu.

Účinnost 1. 1. 2019

Vyhláška č. 269/2018 Sb., o vyhlášení Národní přírodní památky V Jezírkách a stanovení jejích bližších ochranných podmínek, v platném znění

Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo Národní přírodní památku V Jezírkách, která se rozkládá na území Středočeského kraje, v katastrálním území Velim, a stanovilo její bližší ochranné podmínky.

Účinnost 1. 1. 2019

Vyhláška č. 270/2018 Sb., o vyhlášení Národní přírodní památky Železná hůrka a stanovení jejích bližších ochranných podmínek, v platném znění

Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo Národní přírodní památku Železná hůrka, která se rozkládá na území Karlovarského kraje, v katastrálním území Mýtina, a stanovilo její bližší ochranné podmínky.

Účinnost 1. 1. 2019

Vyhláška č. 271/2018 Sb., o vyhlášení Národní přírodní rezervace Rohová a stanovení jejích bližších ochranných podmínek, v platném znění

Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo Národní přírodní rezervaci Rohová, která se roz-

1 / 2019 Ochrana přírody

kládá na území Pardubického kraje, v katastrálních územích Boršov u Moravské Třebové, Dlouhá Loučka a Křenov, a stanovilo její bližší ochranné podmínky.

Účinnost 1. 1. 2019

Vyhláška č. 272/2018 Sb., o změně a zrušení některých právních předpisů o vyhlášení zvláště chráněných území, v platném znění

Vyhláška ruší původní zřizovací dokumentaci některých zvláště chráněných území, která byla v předchozích letech znovu vyhlášena, a odstraňuje tak kolizi, která vznikla mezi novou a starou právní úpravou. Vyhláškou se ruší zřizovací dokumentace týkající se národních přírodních rezervací Novodomské rašeliníště, Soos a Velký Špičák; a národních přírodních památek V Jezírkách, Železná hůrka a Sítovka.

Účinnost 1. 1. 2019

Aktualizace metodického pokynu odboru druhové ochrany a implementace mezinárodních závazků MŽP k postupu hodnocení vlivů koncepcí a záměrů na evropsky významné lokality a ptačí oblasti, Věstník Ministerstva životního prostředí ročník XXVIII – listopad 2018 – částka 8

Metodický pokyn upravuje postup posouzení prováděného podle § 45i zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále jen „ZOPK“), v rámci postupu podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění (dále jen „zákon o posuzování vlivů“). Materiál usiluje o praktické provázání postupů dle § 45h a § 45i ZOPK a posuzování vlivů na životní prostředí podle zákona o posuzování vlivů a měl by sloužit jako návod nejen pro správní orgány schvalující koncepcce, ale také pro ty, kteří koncepcce připravují.

Metodický pokyn sekce ochrany přírody a krajiny MŽP k přípravě a zpracování plánů péče o národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní památky a jejich ochranná pásma, Věstník Ministerstva životního prostředí ročník XXVIII – listopad 2018 – částka 8

Metodický pokyn je adresován příslušným orgánům ochrany přírody a stanoví odpověd-

nost a některé povinnosti při zpracování plánů péče o národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní památky a jejich ochranná pásma, v souladu s § 38 ZOPK. Závazným podkladem pro zpracování plánů péče je osnova plánů péče, která je obsažena v příloze č. 1 tohoto věstníku.

Metodický pokyn sekce ochrany přírody a krajiny MŽP ke zpracování a projednání zásad péče o národní parky ČR, Věstník Ministerstva životního prostředí ročník XXVIII – listopad 2018 – částka 8

Metodický pokyn sjednocuje postup příslušných orgánů ochrany přírody při zpracování a projednání zásad péče o národní parky a jejich ochranná pásma, v souladu s § 38a ZOPK. Návrh zásad péče se zpracovává podle osnovy, která je obsažena v příloze č. 2 tohoto věstníku.

Směrnice MŽP č. 9/2018, o zabezpečení jednotného postupu při nominaci území na národní geopark, Věstník Ministerstva životního prostředí ročník XXVIII – listopad 2018 – částka 8

Aktualitu připravil Luboš Stárka

Nová Směrnice MŽP nahrazuje původní směrnici ke geoparkům, č. 6 z roku 2007. Směrnice upřesňuje postavení Rady národních geoparků (dále jen „Rada“), jakožto poradního, odborného a koordinačního orgánu ministra životního prostředí. Změnou prošel rovněž postup schvalování geoparků. Směrnice nově zavádí institut kandidátského geoparku. Jedná se o geopark, jehož dostatečný geologický potenciál odsouhlasila Rada. Aspirující žadatelé o certifikát národního geoparku musí být nejprve zařazeni na Seznam kandidátských geoparků. Povinný obsah žádosti je specifikován v příloze č. 4 směrnice. Žadatel může následně žádat o certifikaci národního geoparku, a to do pěti let od získání titulu kandidátského geoparku. Struktura nominační dokumentace je specifikována v příloze č. 5 směrnice. Obě žádosti je nutné zaslat v období mezi 1. říjnem a 30. listopadem roku. Žadatelem o geopark může být nově pouze právnická osoba (dle starší směrnice mohla být žadatelem i fyzická osoba). Nutno podotknout, že dle nepsaných pravidel pro globální geoparky UNESCO však nemůže být nositelem mezinárodního geoparku ani podnikající subjekt. Pokud se geopark více než 10 % plochy překrývá

s velkoplošným chráněným územím, je povinen jako strategického partnera získat AOPK ČR nebo Správu národního parku.

Národní geoparky musí periodicky podstupovat revalidaci, a to každé čtyři roky. Nové směrnice zavádí možnost při zjištění výrazných nedostatků v činnosti obnovit certifikát pouze na dva roky a zároveň nařídí odpovídající opatření k nápravě. Podrobnosti ohledně rozsahu a způsobu revalidace jsou obsaženy v přílohách č. 9–11 směrnice. Mírně modifikováno je znění Charty národních geoparků ČR, aby vyhověla mezinárodním požadavkům ochrany geologického dědictví. Agendou geoparků, která je na pomezí udržitelného cestovního ruchu, ochrany přírody a geologie, je na MŽP pověřen geologický odbor. Evidenci mapového vymezení národních i kandidátských geoparků směrnice světila AOPK ČR, zájemce vymezení geoparků najde na webu mapy.nature.cz.

Aktuality sestavuje Samostatné právní oddělení pro veřejnou správu AOPK ČR, kontakt: paula.filipova@nature.cz

Recenze

Bohemia centralis 34

V prosinci loňského roku vyšlo díky péči středočeského regionálního pracoviště AOPK ČR, nové, již 34., číslo sborníku Bohemia centralis. Graficky ucelená modrá řada tak byla dopl-

Bohemia centralis

34

Praha 2018

něna o další svazek, tentokrát opět monotematicky regionálně zaměřený. Po Kokořínsku, Českém krasu a Křivoklátsku došlo i na další, nejmladší středočeskou CHKO – Brdy. Nový svazek shrnuje výsledky dvaadvaceti studií zadaných AOPK ČR v uplynulých čtyřech letech, jejichž cílem bylo doplnit a rozšířit dosud poměrně kusé znalosti o přírodě Brd, ve smyslu dnešního území CHKO, resp. území bývalého vojenského újezdu. Studie tohoto svazku hodnotí geomorfologii, krajinný pokryv, vybrané hydrologické problémy a faunistiku obratlovců a vybraných skupin bezobratlých.

Brdy jsou jediné středočeské pohoří, s chudým horninovým podložím i chudými půdami, přesto však se zajímavou a do nedávna nezkoumanou faunou a flórou zachovalých lesních partií i nelesních ploch. Ty vznikly a udržely se především díky aktivitě armády. Historie vojenského využívání území je v Brdech a v českých zemích unikátně dlouhá. Prvorepubliková dělostřelecká střelnice se následně stala prostorem wehrmachtu a poté československé a české armády. To vedlo k jevu oceňovanému ve všech našich současných i bývalých vojenských újezdech – vytržení z obvyklého osudu plného plíživých destruktivních změn kvůli intenzifikaci využití krajiny. V chudých Brdech vás tak díky tomu možná překvapí, že jsou na druhy žížal a suchozemských stejnonožců stejně bohaté jako Pálava a najdete tu čtvrtinu české fauny pavouků nebo téměř polovinu českých mnohonožek. V Brdech se také setkáte díky absenci hospodaření s téměř již nevidanou přirozenou strukturou rybích společenstev pstruhového pásma a pořád je šance najít stopu rysa či slyšet datlika.

Vyhlášení CHKO však není konec příběhu. Odchod aktivně cvičícího vojska vede ke zhoršení stavu velmi cenných, dopadových ploch. Lesa přibývá i v Brdech a důkazy podávají analýzy krajinného pokryvu, efekty tohoto trendu pak popisují i data zoologická. O tom svědčí změny společenstva ptáků, mizí vzácné druhy ptáků travin a obnažené půdy či řídkých křovin, naopak přibývají druhy lesní. Pro porozumění návrhům péče o lokality v Brdech se tak jedná o podstatná zjištění.

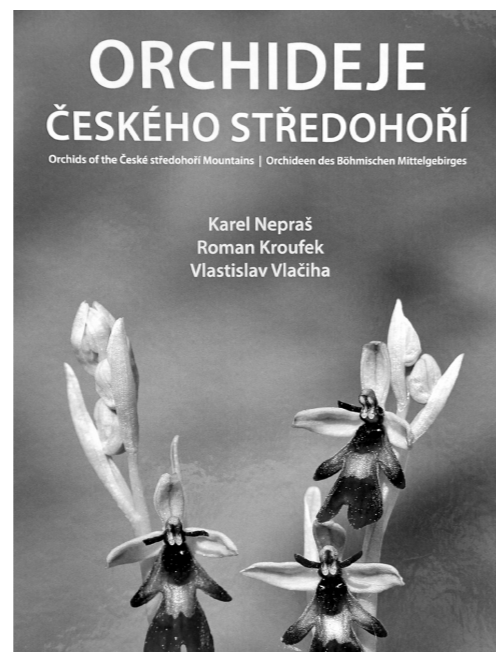
Pro zájemce o detaily výše uvedených tvrzení lze doporučit poslední Bohemii centralis.

Ostatně, lze doporučit i příští svazek. Ten shrne další části brdských studií, zásoba výsledků ještě nebyla vyčerpána.

Karel Chobot

Orchideje Českého středohoří

Karel Nepraš, Roman Kroufek, Vlastislav Vlačiha

Kniha je věnována bohaté orchideové květeně Českého středohoří a na více než dvou stech stranách představuje celkem 39 druhů a 3 hybridní taxony z této atraktivní skupiny. Jde tak o kompletní přehled všech vstavačovitých, jež se historicky vyskytovaly nebo dosud vyskytují na území Českého středohoří. Publikace představuje druhé, přepracované a doplněné vydání tohoto titulu, které vzniklo s podporou široké skupiny severočeských botaniků, pracovníků ochrany přírody, fotografů a obdivovatelů přírodních krás regionu. Ve srovnání s prvním vydáním (Oblastní muzeum v Litoměřicích, 2009) má především odlišně pojaté grafické zpracování, přepracovanou strukturu i obsah textů, větší množství pečlivě vybraných fotografií a obsahuje o dva druhy našich vstavačovitých víc, neboť v průběhu posledního desetiletí zde byly nově nalezeny totiž včelonosný a krušítk podhorský. Ke každému popisovanému druhu jsou připojeny informace o ekologických nárocích, charakteru rozšíření a taxonomické problematice. Součástí textů jsou mapky výskytu jednotlivých druhů orchidejí v Českém

středohoří a u vybraných taxonů i perokresby. Novinkou textové části knihy jsou boxy věnované nejvýznamnějším středohorským lokalitám s výskytem vstavačovitých, taxonomické problematice a dalším zajímavostem. V závěru každý zájemce nalezne obsáhlý soupis floristických údajů shromážděných od počátku botanického výzkumu až do současnosti.

Distribuci publikace zajišťuje vydavatel prostřednictvím svých webových stránek www.launensia.cz, dále některá severočeská muzea, informační střediska a prodejci knih.

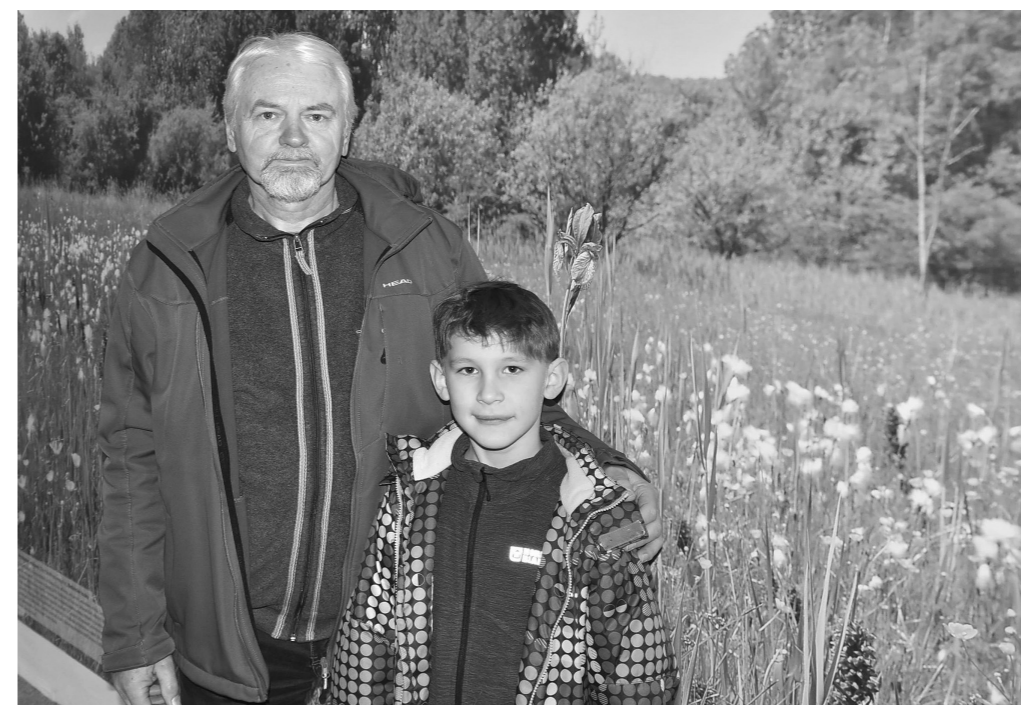
Kniha formátu A4, pevná vazba, 208 stran, 341 fotografií, 14 pérovek, 40 mapek rozšíření.

Vydal: Český svaz ochránců přírody, Launensia, Ústí nad Labem, 2018, www.launensia.cz.

Vydání knihy podpořil Ústecký kraj v roce 2018 v rámci Programu pro rozvoj ekologické výchovy, vzdělávání a osvěty na území Ústeckého kraje. Prodejní cena: 400 Kč.

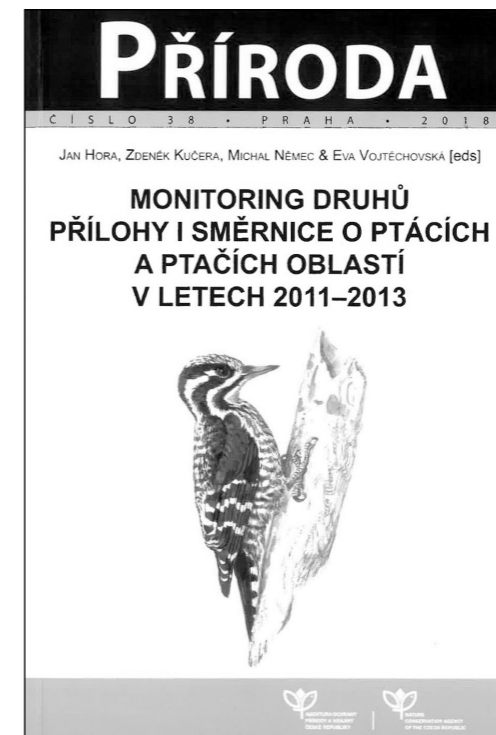
Kontakt pro zájemce o knihu: Vlastislav Vlačiha, tel. 606 935 046, e-mail: vlaciha.geo@seznam.cz.

Karel Kubát, Karel Nepraš

Vlastislav Vlačiha se synem na vernisáži výstavy k vydání knihy Orchideje Českého středohoří. Foto Jiří Pokorný

Vyšlo nové číslo časopisu Příroda

V lednu vyšlo nové, monotematické číslo časopisu Příroda. Příroda 38 obsahuje výsledky monitoringu druhů ptáků z let 2011–2013. Jde o publikaci uzavírající tříčlennou řadu hodnocení tříletých etap monitoringu ptáků v ČR. Publikaci získáte v knihovně AOPK ČR.

Summary

Rydlo J.: Contribution to the Knowledge of Water and Wetland Plants in the Lužické hory/Lusatian Mts. Protected Landscape Area Western Part

Water and wetland plants are very important water quality biological indicator. From a point view of water plants, many areas have not been well studied and a lot of water plants have become extinct or have been declining, particularly due to changes in agriculture and in water regime in the landscape. Research carried out by the author aimed at the above plants in the Lužické hory/Lusatian Mts. Protected Area western part (northern Bohemia). Within a small area, there are a lot of water bodies, namely fishponds and pools. In total, 46 water and wetland plant species were found there, of them 11 being endangered. The area under study provides a good example of effective habitat and species management.

Hanzal V. & Kríž K.: Discovery of the Largest Hibernaculum of the Common Pipistrelle (*Pipistrellus pipistrellus*) in the Czech Republic.

In 2010, a mass hibernaculum (a bat wintering site) situated on the right bank of the Vltava River approx. 300 meters under the Slapy water reservoir dam, Central Bohemia (49,82232913N, 14,43661106E) was discovered. The village of Třebenice can be found across the river, on its opposite bank. During the first check a mass wintering of the Common pipistrelle (*Pipistrellus pipistrellus*) was found, harbouring almost 4,000 individuals. In 2010–2019 number of hibernating common pipistrelles fluctuated between 2,090–4,251 specimens in the individual years. Moreover other eight bat species have been reported wintering at the site: *Myotis myotis*, *M. daubentonii*, *M. nattereri*, *M. mystacinus*, *Barbastella barbastellus*, *Nyctalus noctula*, *Vespertilio murinus* and *Plecotus auritus*. Occurrence of the cryptic Soprano pipistrelle (*Pipistrellus pygmaeus*) has since the discovery been confirmed only by detecting and netting to mistnet in front of the entrance portal during vegetation growing season.

Jetenská E., Kopecký A. & Lustyk P.: The Rohová Site – a New National Nature Reserve on the Bohemian-Moravian Boundary

The Rohová National Nature Reserve (NNR) located in the District of Svitavy (the Pardubi-

ce Region) was declared on January 1, 2019. It is a part of the Hřebečovský hřbet Range Site of European Importance (pursuant to Act No. 114/1992 Gazette on the Nature Conservation and Landscape Protection, as amended later, the term for Site of Community Importance, SCI under the European Union's Habitats Directive). Unique conditions formed by geomorphological, geological and climatic processes support the occurrence of rare and remarkable organisms with highly different habitat requirements there. A cyclic open treeless vegetation area on the steepest slopes really is an extraordinary habitat: the fact has been evidenced by a joint occurrence of the critically endangered False baneberry (*Cimicifuga europaea*) together with the Rock ragwort (*Senecio rupestris*), the latter was until recently considered as vanished in the Czech Republic. The NRR is dominated by species-rich beech forest vegetation and virgin-like scree forests. Continual forest development is supported by occurrence of many important invertebrate as well as vertebrate indicator species. The management in the Rohová NNR aims at leaving natural ecosystems left to spontaneous development and at maintaining their natural state.

Havelková S.: Two Notes on the Offence Act

After a year and a half when the Offence Act had come into force, the piece of legislation was amended aiming at simplifying regulations on dealing with offences on the spot pursuant to Article 91 of the Act. Pursuant to the Act's original text, Public Administration authority could impose a penalty of admonishment or a fine on the spot during the offence procedure itself. The fine is imposed by the ticket, but the Act did not set the rules of imposing the admonishment: thus, the procedure was inferred only by interpretation of the text. Writing an order on imposing the admonishment on the spot was too demanding from a point of view of bureaucracy. The Act's application in practice also required legal setting a possibility to deal with less serious offences on the spot by informal reproof. After changing the Act, it is possible only to impose a fine using the ticket if the offence cannot be handled by the informal reproof. The amendment particularly facilita-

tes work of the Nature Guard members. The article also highlights that Public Administration authorities are obliged to prepare and to submit to the Ministry of the Environment of the Czech Republic (MoE CR) data which are consequently included into compulsorily publicly accessible list of offences. The respective authorities shall follow guidelines available on the MoE CR's web pages.

Bečka P. & Rösner S.: The Western Capercaillie without Borders

In the interwar years (1918-1938) the Western capercaillies (*Tetrao urogallus*) had inhabited most of forests in the Czech mountains along the borders. Then its numbers began to decline mainly due to the suitable habitat loss and increased stress caused by various human activities. The last population in the Czech Republic has survived in the Šumava/Bohemian Forest Mts. The administrations of the Šumava/Bohemian Forest and Bavarian Forest National Parks cooperate in research on and conservation of the shared capercaillie population. Joint monitoring with DNA analysis from droppings showed that in the past ten years the population has slightly increased, from 556 individuals in 2009-2011 to 605 in 2016-2017: out of them, approx. a third lives outside both the National Parks. The Hurricane Kyrill and the subsequent European spruce bark beetle (*Ips typographus*) outbreak did not have a negative effect on capercaillies. Studies evaluating disturbing influences show that capercaillies are pushed away from suitable habitats by tourism and intensive forestry activities. For effective conservation of the above iconic bird the administrations have to find a compromise between nature conservation, park forests management and tourism.

Šindelář J. & Krejča F.: A New Method on Mapping Permanently Flooded Space in the Chýnov Cave National Nature Monument

The Chýnov Cave (South Bohemia) is a morphologically very comprehensive cave system. At present, there have been 1.5 kilometres of corridors known there: approx. a quarter of them is permanently flooded. In 2017, a new method on mapping permanently flooded space had for the first time been tested there. In partnership of the Cave Administration of the Czech Republic,

Czech Speleological Society and GEO-cz private company 3D scanning the flooded part of the cave using videogrammetry was successful. Even the first results confirmed the assumption of high quality of the above method how for documenting the underground space. Modesty and particularly the time needed in the field are method's strong positive patterns. During two dives a couple of divers succeeded in mapping more than 220 meters of branched corridors with super-elevation of 43 meters. Activities on detailed assessment and developing maximally accurate and precise virtual model of permanently flooded space in the Chýnov Cave have been continuing.

Petáková Z.: The Czech Geological Survey in 2019 – One Hundred Year Anniversary

The article describes the Czechoslovak/Czech state geological service history and its most successful activities. The institution was established in July 1919 and since April 2002 it has been called the Czech Geological Survey (CGS). In 2012, the CGS merged other service – Geofund of the Czech Republic. The Czech Geological Survey aims at research on structure and development in the Earth's crust, biodiversity and global changes in the past, geosphere-biosphere-atmosphere interactions and on geological risks and at developing various geochemical and mineralogical techniques. Recent analysis showed that the CGS is the most successful state-funded body as well as the most successful research institution in geological sciences in the Czech Republic. In 1995, a set of geological maps 1:50,000 had been completed: thus, the Czech Republic became the first country in the world having its territory geologically and hydrologically mapped at that scale. The CGS staff has developed more than 10,000 expert opinions on various technical issues including land-use/territorial planning background documents or EIA studies. The institution has been involved in assessing mineral raw materials across the whole country. The GEOMON network consisting of 14 terrestrial monitoring plots provides valuable biogeochemistry data. As a part of the Czech Republic's ODA, the service has been supporting countries in South and Central America as well as in Africa (e.g. Ethiopia or Na-

mibia) or Asia (Afghanistan, Iran, Mongolia). In the article, the state geological survey development in Czechoslovakia, the Czech Republic respectively is also outlined against the backdrop of the political history.

Ucová S., Říhová P., Šafář J. & Plesník J.: Tigers and the Czech Republic

Despite an increase in numbers officially reported by some range countries, the Tiger (*Panthera tigris*) is classified as globally Endangered (EN) by International Union for Conservation of Nature (IUCN), the main threats being poaching stimulated by illegal trade as well as habitat fragmentation, degradation and loss. Recent findings gathered during a long term investigation has showed that there is a link between the private facilities breeding tigers in captivity in the Czech Republic and illegal trade in tigers and tiger products to be exported further to southeast Asia by Vietnamese community members living in the country. The fact has been confirmed by the increasing number of recorded seizures of tiger specimen incl. whole skeletons, teeth, claws and other tiger products in last years and also by quite low average survival age of tigers kept by private breeders (approx. 5 years) in the Czech Republic. Currently, there are 174 tigers bred in the Czech Republic, but only 44 can be found in the registered zoological gardens. Thus, the majority of tigers are kept by private breeders, circuses etc. In July 2018, customs officials, policemen and inspectors from the Czech Environmental Inspectorate assisted by the State Veterinary Administration staff had seized a body of a killed tiger, four skins, tiger claws and further tiger products (bouillon cubes and tiger wine) and equipment used in the production of traditional Asian medicine made from tiger parts. Consequently a private breeder of tigers, a taxidermist and a Vietnamese trader living in the Czech Republic have been under indictment. The Czech Republic authorities have suspended issuing CITES permits for (re-)export of live captive bred tigers from the Czech Republic to third countries (outside of the EU) for commercial purposes and the rules for keeping large cats in captivity by private persons are debated by key stakeholders.

Zajíček P.: Neglected Set of Graphic Artworks from the Moravský kras/Moravian Karst

The Moravský kras/Moravian Karst first images had begun to be created in the 1850s. During next decades, particularly in the Romantic era, there were more and more paintings, drawings and graphic artworks. Among artists, the Macocha/Stepmother Abyss as well as Býčí skála/Bull Rock, Kostelík/Little Chapel and others became the most popular themes. In the late 19th century, artwork of painters and graphic artists began to be replaced by photographs. Moreover, also since that time beautiful artworks have been made in the Moravský kras/Moravian Karst, both from the surface and underground space. In 1922, a set of seven graphic artworks from the Moravský kras/Moravian Karst was produced, but it gradually sank into oblivion. The artworks were made by František Süsler (1890 – 1956), a painter, draftsman and graphic artist. His set of lithographs became a part of the less known quite slight publication entitled simply The Moravský kras/Moravian Karst and the article reminds readers of it.

Pešout P.: Sixty Years of the State Nature Conservancy Institution in the Czech Republic

In 2018, the events important for the Czechoslovakia/Czech Republic were celebrated. In addition, it also was the year of significant anniversaries for the State Nature Conservancy in the Czech Republic. Declaration of the oldest protected areas in the country, namely the Žofín Primeval Forest (1838) and the Boubín/Kubany Primeval Forest (1858) was reminded during The Year of Czech Primeval Forests. Moreover, the anniversary of establishing the very first expert/technical governmental nature conservation institution in 1958 has been rather neglected. Nevertheless, the event should be remembered not only because of its dedicated activities during the communist regime. At that time national heritage and nature conservation had to work under difficult circumstances. Moreover, the State Institute of Care of Cultural Monuments and Nature Conservation and Care of Cultural Monuments and Nature Conservation Regional Centres staff was able to maintain a huge

part of the national cultural and natural heritage. Since 1989, when significant political, economic and social changes began, readiness of the above nature conservation institutions has significantly helped, inter alia, to promote robust changes in the environment and to develop current nature conservation legislation and governance in the Czech Republic.

Mach J. & Plesník J.: International Biological Diversity Conservation again at a Crossroads

There are currently 196 Parties to the Convention on Biological Diversity: the multilateral agreement aims to promote the conservation of biodiversity, the sustainable use of its components, and the fair and equitable sharing of benefits arising from the use of genetic resources. The UN Biodiversity Conference was held from 13-29 November 2018, in Sharm El-Sheikh, Egypt and was attended by 3,800 delegates. The event adopted a number of decisions on a series of strategic, administrative, financial, and ecosystem-related issues of relevance to the implementation of the Convention and its Protocols, namely the Cartagena Protocol on Biosafety and the Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits arising from their Utilization. Moreover, participants did not agree the format and topic of the post-2020 global biodiversity framework which should set priorities for biological diversity conservation and sustainable use of its components across the planet. Therefore, an intersessional open-ended working group was established to deal with the significant strategic issue. At the same time, no consensus has been reached on digital sequence information (DSI) on genetic resources under the Convention and the Nagoya Protocol: so the intersessional process on the topic shall be continuing as well as that on synthetic biology (SynBio). In a rapidly changing world, flexibility will be key, not only to adapt to the dynamic nature of the global environment, but also to be able to take on board emerging opportunities. Therefore, the future global biodiversity conservation directions shall be in detail debated and negotiated at the next Meeting of the Conference of the Parties to the CBD to be held in Beijing, China in 2020.

Kontakty na autory

Pavel Bečka

Správa Národního parku Šumava
koordinátor česko-německé spolupráce
NP Šumava a Bavorský les
pavel.becka@npsumava.cz

Klára Čámská

AOPK ČR
odd. péče o terestrické ekosystémy
klara.camska@nature.cz

Václav Cílek

Geologický ústav AV ČR, v. v. i.
Cílek@gli.cas.cz

Paula Filipová

AOPK ČR
samostatné právní oddělení pro veřejnou správu
paula.filipova@nature.cz

Vladimír Hanzal

AOPK ČR
odd. sledování stavu druhů živočichů
vladimir.hanzal@nature.cz

Svatava Havelková

právník v otázkách ochrany přírody
s.havelkova@email.cz

Miroslav Hátle

AOPK ČR, RP Jižní Čechy
vedoucí oddělení SCHKO Třeboňsko
miroslav.hatle@nature.cz

Karel Chobot

AOPK ČR
ředitel odboru monitoringu biodiverzity
karel.chobot@nature.cz

Eva Jetenská

AOPK ČR, RP Východní Čechy
odd. sledování stavu biodiverzity
eva.jetenska@nature.cz

Aleš Kopecký

AOPK ČR, RP Východní Čechy
odd. SCHKO Železné hory
ales.kopecky@nature.cz

František Krejča

Správa Chýnovské jeskyně
krejca@caves.cz

Lukáš Krinke

Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, p. o.
krinke@omk.cz

Karel Kríž

ČSOP Vlašim
karel.kriz@csop.cz

Karel Kubát

Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem
přírodovědecká fakulta
Karel.Kubat@ujep.cz

Jan Květ

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
přírodovědecká fakulta
Jan.Kvet@seznam.cz

Pavel Lustyk

AOPK ČR pavel-lustyk@seznam.cz
Jiří Mach Ministerstvo životního prostředí ČR
vedoucí oddělení mezinárodních úmluv
jiri.mach@mzp.cz

Jan Moravec

kancelář ÚVR ČSOP
jan.moravec@csop.cz

Karel Nepraš

ČSOP Ústí nad Labem
botanik
carlineprasa@seznam.cz

Jaroslav Obermajer

AOPK ČR, RP Střední Čechy
ředitel odboru
jaroslav.obermajer@nature.cz

Zdeněk Patzelt

Časopis Ochrana přírody
šéfredaktor
Patzelt.Zdenek@seznam.cz

František Pelc

AOPK ČR
ředitel
frantisek.pelc@nature.cz

Václav Petříček

AOPK ČR
oddělení ochrany krajiny
vaclav.petricek@nature.cz

Pavel Pešout

AOPK ČR
ředitel sekce ochrany přírody a krajiny
pavel.pesout@nature.cz

Zdeňka Petáková

Česká geologická služba
vedoucí odboru geologické prozkoumanosti
zdenka.petakova@geology.cz

Jan Plesník

AOPK ČR
oddělení mezinárodní spolupráce
jan.plesnik@nature.cz

Sascha Rösner

Philipps-Universität Marburg
Arbeitsgruppe Naturschutz,
Fachbereich Biologie
sascha.roesner@uni-marburg.de

Jan Rydlo

Botanický ústav AV ČR, v. v. i., Průhonice
Rydloh@seznam.cz

Pavla Řihová

Česká inspekce životního prostředí
vedoucí odd. mezinárodní ochrany
biodiverzity a CITES
pavla.rihova@cizp.cz

Peter Sabo

Univerzita Matěje Bely v Banské Bystrici
Fakulta přírodních věd,
katedra biologie a ekologie
sabo.peterbb@gmail.com

Tomáš Salov

Správa NP České Švýcarsko
tiskový mluvčí
t.salov@npacs.cz

Jiří Šafář

AOPK ČR, RP Olomoucko
oddělení sledování stavu biodiverzity
jiri.safar@nature.cz

Jiří Šindelář

GEO-CZ
geodet
geocz@arup.cas.cz

Václav Somol

AOPK ČR, RP Střední Čechy
oddělení SCHKO Křivoklátsko,
botanik
vaclav.somol@nature.cz

Luboš Stárka

AOPK ČR
oddělení obecné ochrany přírody
lubos.starka@nature.cz

Karolína Šulová

AOPK ČR
vedoucí oddělení práce s veřejností
karolina.sulova@nature.cz

Silvie Ucová

AOPK ČR
oddělení mezinárodní spolupráce
silvie.ucova@nature.cz

Peter Urban

Univerzita Matěje Bely v Banské Bystrici
Fakulta přírodních věd
vedoucí katedry biologie a ekologie
urban.lutra@gmail.com

Vlastislav Vlačiha

ZO ČSOP Launensia
vlaciha.geo@seznam.cz

Petr Zajíček

Správa jeskyní ČR
zajicek@caves.cz